

Surnute ülestõusmine.

Rolm kõnet

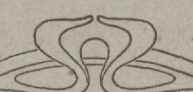
Dr. P. Wiegant.

- I. Jeesuse Kristuse ülestõusmine.
- II. Surnute ülestõusmine, esimene ja üldine ülestõusmine.
- III. Elav lootus, liha ülestõusmine, ülestõusmise lähedus.

Tallinnas, 1913.

W. Ehrenpreis'i trükk.

Surnute ülestõusmine.

Kolm könet

Dr. V. Wiegant.

- I. Jeesuse Kristuse ülestõusmine.
- II. Surnute ülestõusmine, esimene ja üldine ülestõusmine.
- III. Elav lootus, liha ülestõusmine, ülestõusmise lähedus.

Tallinnas, 1913.
W. Ehrenpreis'i trükk.

No 913
Wigant

AR Pt. R. Kriestawati
nim. D3011011
Ramatukayu

67.359

Esimene kõne.

Jeesuse Kristuse ülestõusmine.

Kallid wennad!

Näie ajal, kus iga usutõe üle ägedalt waieldakse, on ka küsimuse pärast, kas surnud jälle üles tõusewad, tõsine wõitlus tekkinud. Iga ükfil surmajuhummine, iga suurem õnnetus, mis palju inimese-elusid enesele ohwriks nõuab, ei lase seda küsimust mitte puhata, waid tõstab ta uueste jälle üles. Siin peab ütleva, et üleüldised huwid sellest küsimusest mitte lahkuda ei wõi; see küsimus hüttab selge wastuse, lõpuliiku otsuse järele. Ühel pool seisawad tuhanded usklikud kristlased, kes mitte ainult üleüldise surnute ülestõusmise lootusest kinni ei pea, waid meie aja märkide ja Piibli tõotuste põhjal nende ihulikkude ülestõusmist, kes Kristuses magama läinud, päewpäewalt wotawad. Teisel pool seisawad need (ja neid on weel palju rohkem), kes, olgugi et nad ka ristiniimesed on, igasugust surnute ülestõusmist salgawad ja isegi hinge edaspidisest elust peale surma midagi teada ei taha. Nad toowad ettekäändeks piiblisõnu, mida nad ise sugugi ei usu, pööravad need teistpidi ja ütlevad: Kudas puu langeb, nii ta maha jääb; kui on keegi surnud, siis saab ta usside jaagiks ja mädaneb põrmuks ning sellega on kõik otsas. Nad kirjutawad eneste haudade üle:

Nüüd katku lõbu maitseada,

ei hauast enam tõuse ja!

Need, kes nõnda kõnelewad, on palju sügawamale langenud kui mõni aus wana aja pagan, kes kõige wähemalt ometi hinge hauatagusest olemisestki kinni pidas. Niisugusest ülestõusmise ja hinge igasuguse edastelamise häbemata mahasalgamisest pööravad end tõeste paljud kõrwale ega wõta seda mitte heaks. Nemad kutsuwad enestele lugupeetud Piibli teiste wastu abiks ja jääwad surnute ülestõusmise juurde kind-

laks. Kui meie aga wähe paremine järele waatame, armsad wennad, siis on see usk nendegi hulgas wäga paljude juures ainult furnud usulik lause, sõnade kogu, mida nad ainult oma kristlase iseteadwuse pärast kaafas kannawad ja mis sellepärast mingisugust wilja ei wõi kanda. Nende juures walitseb tihtilugu hoopis tõe- ja piibliwastane ettekujutus hauataguse elu kohta, nende juures tahetakse terwet ülestõusmise õpetust liig elustada ja sagedaste ei teata liha ülestõusmisest enam suuremat. See on niisuguste ülesleitud tee, kes Jumala wõimu ei tunne ja kel Tema nõupidamisest mingisugust arusaamist pole.

Siin peab kainet ja selget pühakirja-õpetust furnute ülestõusmisest tundma õppima, sellest kinni pidama ja seda tunnistama. Iseäranis tarwilik on see meie ajal. Sest ilma ülestõusmise usuta ei ole mingit tagasihõikumist patutegemise eest, ei ole ka mingit täielikku troosti kannatamises ega surmawaewas, ei elawatele ega furnutele; igatsus, nälg igawese elu järele, mis kord iga inimese südames põleb, jääb siis jäädawalt kustutamata. Kui aga piibliõpetus furnute ülestõusmisest meile kindlaks ja elawaks usutunnistuseks on saanud, siis saame meie rikkal mõedul õnnistust, siis leiame ka seletust paljude olemiku mõistatuste jaoks, siis saame rohkeste walgust kõigewägewama Jumala lõpmata armastuse nõupidamisest.

Paulus ütleb: „Sest kui meie usume, et Jeesus on furnud ning üles tõusnud, nõnda tahab Jumal ka neid, kes Jeesuse läbi on läinud magama, Temaga ette tuua“ (1. Tess. 4, 14.), ja weel: „Sest kui furnuid üles ei äratata, siis ei ole ka Kristus üles äratatud“ (1. Kor. 15. 16). Apostel tahab sellega ütelda, et ta furnute ülestõusmisest ainult Jeesuse Kristuse ülestõusmisega võib tõendada. Miks lugu nii on, seda näeme edaspidi. Igatahes teeb Paulus kindlaks: Kui Kristus on üles tõusnud, siis tõusewad ka furnud üles, ja kui Kristus ei ole üles tõusnud, siis ei tõuse ka furnud üles. Nõnda ilmub siis kõige esmalt küsimus, kas on Jeesus tõeste üles tõusnud, nagu seda meie Piiblis seletatakse ja nagu seda 1900 aastat järgemööda uski. Selle küsimise peale wastata on käesolewa esimese lõne ülesanne.

Kallid wennad! Ei ole nende tõeasjade jeans, mis meie Piibel teatab, ühtainustki, mida nõnda üleüldiselt maha jala-

takse ja nõnda määratsewalt wihataks, ja pealegi seaduse- ja rahwameeste poolt, nagu Kristuse ülestõusmist.

„Selle õpetuse sisse uskumist ei wõi kahetunnenda aastajaja hariduselt enam nõuda“, „Meie ei taha teda uskuda, kui ta ka weel paremine tõendatud oleks“, „Kes praegu weel seda usub, tõmbab hariduse puuduse warju oma peale“. Nõnda kõnelewad praeguse aja teadusmehed, nende seas isegi ufuteadlased. Sellega näitawad nemad aga ka, et neid mitte suurte nõudmistega tõearmastus nende tõeasjade äratundmise juures ei takista, waid ainult nende oma tahtmine, nende oma kuri süda.

Ja kust tuleb kõik see kahtlus, mis pärast pannakse niisugune tormiwooks toime? Sellepärast, et Kristuse ülestõusmine terwe ristiusu õpetuse põhi ja kalju on. Meie aja Kristusewastane wõim ei taha ristiusu imelikku iseloomi mitte ära tunda ja sellepärast salgab ta ka selle õpetuse jündimise filmapilgu imeteo, Kristuse ülestõusmise, maha. Kristuse ülestõusmise najal seisab aga terwe ristiusu õpetus. David Friedrich Strauß ütleb: „Nagu raamatu kaaned kõiki lehti koos hoiawad, nõnda peab usk Kristuse ülestõusmise sisse kõiki ristitoguduse õpetusi enese sees.“ Ja see on tõsi. Kui ma raamatu küljest kaaned ära lõhun, siis lendawad kõik lehed tuulde, ja kui Kristuse ülestõusmise usk langeb, siis kaowad temaga ühes kõik ristiusu õpetuse tõed. Nõnda suur on tema tähendus, nõnda tähtjas on meile, et meie selle sees juurdunud oleme.

Seft waadake, mu wennad, kui Kristus mitte surnuist pole üles tõusnud, siis ei ole meie Kristus ka mitte enam elaw, waid surnud. Mispoolest aga wõiks surnud Kristus meid aidata? On Ta lord surnud, siis pole Tal mingit tunnistust ega tõendust selleks, et Ta Jumala poeg on, ja apostli tõendus jääb sellega waleks. Kui Kristus mitte üles tõusnud ei ole, siis ei wõi Ta ka meie pattusid andeks anda ja meie usk Tema sisse on tühine ja eesmärgita (1. Kor. 15, 15—17). Kui Kristus ei ole üles tõusnud, siis ei ole Ta ka Piha Waimu läkitanud. Siis ei tule Ta enam millalgi elawate ja surnute peale kohut mõistma. Ilma Kristuse ülestõusmiseta ei ole mingit õnnistust üksikute tarwis, risti-

koguduse ega terwe maailma tarwis. Ülestõusmise-püha on läbi ja läbi ristikoguduse wõidupüha, see on püha, mida ristikogudus üleüldse kõige esmalt on pühitsenud, ja täie õigusega laulame meie siis: „Ilm oli hukkas, Kristus on tõusnud“ ja „Kui mitte tõusnud poleks Ta, siis oleks hukka läinud maa.“ Jah, kes Kristuse ülestõusmise maha salgab, see ei salga mitte ainult üht üksikut tõeasja, waid terwe ilma, mis selle peale rajatud on.

Kuid õnneks on Jumal Ise otsekõhe selle tõeasja iseäralise tähenduse pärast teda selgemalt ja awalikumalt tõendanud kui mõnda teist imeasja. Sina, kahtleja, ütled wist Dooma kumbel: „Mina ei usu seda enne, kui ma ülestõusnud Kristust ise olen näinud ja oma käega katsunud.“ Nii-sugune kõne on selga rumalus. Kas ja tõeste endiste isikute olemasolemist ja möödaläinud juhtumist ainult siis usud, kui ja neid oma silmaga näed? Kui lugu nii, siis pole ju sinu tarwis Peeter Suurt ega ka Napoleoni olemas olnud. Sa pole ju neid kumbagi näinud. Kust saame meie siis ülepea ajaloolikkude asjade üle teadust, mille olemise juures meie waatamas polnud? Mina arwan küll, et usaldusewääriliste meeste käest, kes seal juures on olnud. Keegi meie seas ei ole Peeter Suure aegseid sõdast läbi elanud, kuid ometi teame meie, mis-sugune tähtsus Põhja sõjal meie kodumaa kohta oli*). Kust meie seda kõike nõnda kindlaste teame? Asi on üsna selge: Peeter Suure elu kirjeldus ühes uustawate meeste tunnistusega on meie ajani alale jäänud. Seda peetakse ajalooliseks tõeks ja kellegil mõistlikul inimesel ei ole mõtetki seda ümber lükata katsuda. Nõnda-sama on lugu Kristuse ülestõusmisega. Meie ei raja Kristuse ülestõusmist mitte Tema Enese sõnade ega wõeraste, tumedate aimduste peale, ei põhjenda teda ka inimlikkude arwamistega, waid meie Issand Jeesus Kristus Ise on peale Oma ülestõusmist Ennast mitmele kainele ja ustawale mehele ilmutanud, on nendega kõneleunud, nendega ühes sõõnud ja joonud, ja need on meile seda teada andnud. Kuulge ise apostli Pauluse tunnistust: „Sest ma olen kõige esiteks teile seda andnud, mis

*) Aastal 1710 wõttis Peeter Suur, näituselt, Tallinna Rootsimaalit ära.

mina ka olen saanud, et Kristus on furnud meie pattude eest kirjade järel. Ja et Teda on maetud ja et Ta on üles tõusnud kolmandal päeval kirjade järel. Ja et Teda on nähtud Kewast, pärast neist kaheteistkümnest. Pärast on Teda nähtud enami kui wiiejajast wennast ühel hoobil, kelle seast weel siitsaadik suurem hulk elus on, aga mõningad on ka magama läinud. Pärast on Teda nähtud Jakobusest, pärast kõigist apostlitest. Aga wiimaks on Teda ka minust nähtud." (1. Kor. 15, 3—8).

See on apostli suur tunnistus. Ma kordan weel, et Paulus ennast mitte nende Kristuse sõnade peale ei toeta, mis Tema ülestõusmiste ette tähendawad, et Paulus mitte oma isiklist arwamist ega otjustamist ette ei too, et ta oma ütelist mitte erutatud naiste jutu peale ei põhjenda, waid tõendusi omaale hästituntud meeste suust toob, kes ülestõusnud Kristust oma filmaga nägid; peale selle on siin weel wiiesaja mehe suurune hulk, kelle seast paljud sel ajal alles elafid ja kelle käest, nagu Paulus arwas, kõik kahtlejad asja ise järele küsida wõisid. Võpuks juhib ta ka tähelepanemist oma nähtuse eale. Siin peab ju igasugune kahtlus kaduma.

Kuid wastased, kes mingi hinna eest Kristuse ülestõusmist ei taha tunnistada, katsumad jeda wägewat apostlitunnistust igasuguste wigurite abil wäärtusetaks teha. Selle juures langewad nad ise kõige naeruwäärilistemat rumaluste sisse, ja rõemustawad siis üksteise üle. Ühelt poolt öeldakse: Kristus ei olnud sugugi furnud, waid wiibis ainult warjusurmas, kust Ta üles ärkas ja Ennast jüngritele ilmutas. Wõib warjusurnu tõepoolest õerumiste ja kunstlike eluleäratamiskatsete tõttu ärgata ja piinliku hoolitsamise kaasabil jälle toimuda, siis ei wõi see kuidagi Kristuse kohta käia, sest Tema surm tehti juba ristil ustawate sõjajulaste poolt, kes niisuguste asjadega tuttawad olid, odapiste abil kindlaks. Siis maeti Ta maha ja ükski inimene ei tohtinud Tema hauale läheneda; selle eest muretsesid niihästi haua ette weeretatud ja pitseritud kiwi kui ka wahilseiswad sõjamehed. Ja niisugune mahajäetud, see pidi nüüd iseenesest ärkama, sel kombel warjusurmast ülestõusnu pidi iseseiswalt ümber käima ning surma

ja hana ärawõitjana ennast jüngeritele ilmutama? Seda ei usu teie seast wiist küll keegi, mu armsad wennad?

Teiselt poolt tähendatakse, et see kõik ainult Kristuse jüngerite nägemine olnud ja nõnda olla ülestõusmise usk maailma tulnud. Kuid, nagu teada, ilmuwad nägemises ainult need asjad, mida juba ustakse. Inimene, kes inglite ja kuradite olemasolemist ei usu, ei wõi ialgi inglitest ega kuraditest nägemist näha. Erialgul ei uskunud ju Jeesuse jüngeridki, nagu paljudest pühakirja kohtadest näha, sugugi Jeesuse ülestõusmise sisse, kõikidest Tema ettekuulutustest hoolimata. Nad pidasid esimeste tunnistajate sõnumid „tühjaks jutuks“ (Luuk. 24, 11), ega uskunud seda ka siis mitte, kui nad Tema tühja hauda nägid (Luuk. 24, 12). Jeesuse Kristuse kannatamine ja surm oli neid nõnda maha rõhunud, et nad enam mingisuguse ülestõusmise peale ei wõinud mõelda, nagu näituseks Emmause jüngerid, keda Jeesus otsekohe nende uskumatupe pärast sõitles (Luuk. 24, 25). Ja Tommas tahtis Kristuse ülestõusmist alles siis uskuda, kui ta oma sõrmed Tema naelaasemetesse ja oma käe Tema külje sisse pistnud on. Ja niisugused inimesed wõisid nägemist näha, niisugust, nagu Tommas, wõis nägemise läbi wõita? Ja need wiisjada inimest nägid siis kõik korraga ühesugust nägemist? See on jällegi wõimata.

Mõned ütlevad otsekohe wälja, et nad Jeesuse jüngerid walelikkudeks peawad, kes selle pettuse kindla teadmisega ja meelega maailma sisse kandnud. Mis peab niisuguste kuritahtliste sõnade peale wastama! Kas teie tõeste usute, et Paulus oma enese wäljamõeldud wale pärast kõik oma wariseritarkuse ja Juuda uhkuse nurka oleks wiisanud, ja ainult seks, et selle wihatud ja tagaetatud järeltkäijaks saada, keda ta ise wihtlas ja taga tiislas? Oma enese waleliku wäljamõelduse pärast ei hakka keegi seda ära põletama, mida ta senini jumaldanud, ega ka seda jumaldama, mis ta ju ära on põletanud. Kui keegi oma kindlas arwamises eksiib, siis wõib ta küll selle eest wabatahtliselt märtrisurma minna, kuid kes wõib seda oma enese wale pärast? Ja kas ei ole mitte hulk apostlid, nõnda palju kui meie teame, oma märtrisurmaaga Jeesuse ülestõusmise tunnistust tõendanud ja kinnitanud? Sellepärast, wennad,

jättem maha kõik tühjad lobisemised ja usmata südamete mõteteta sünnitused!

Uga ma tahaksin veel kord Pauluse kui Kristuse üles-
tõusmise tunnistaja juurde tagasi tulla. Teie teate, et Paulus
agar Juuda mees, variser ja wali seadusemees oli. Kui
niisugune seisis ta alati Jeesuse ja Tema jüngerite vastu.
Mitte ainult. Jeda, et ta ristikogudusest midagi ei hoolinud,
waid ta oli ka üks südimatest esimese ristikoguduse tagakiusa-
jatest. Esimest korda näeme teda, kui ta weretunnistaja Teh-
wanuse surma healseel pealt waatab ning pärastpoole tema
mõrtsukatega ühel meel töötab (Alp. t. 7, 57; 8, 1),
kudas ta siis „ähwardamise ja tapmisega Jssanda jüngerite
vastu turtsub“, Jssanda kogudusi pillutab, mööda kodasid
käib, mehi ja naisi wälja toob ja neid ära annab wangi (Alp.
t. 9, 1; 8, 3). Ta rändas ainult sellepärast Samastusesse,
et ristiiinimesi, keda ta tee pealt leiab, kinniseotult Jerusalemma
tuua (Alp. t. 9, 2). Kuid sellejama tee peal ilmub tema
ümberpööramise imelik sündmus. Ja mis sai temast selle
läbi? Armsad wennad, mõned aastad hiljem kirjutab seefama
mees Korintuse rahwale: „Ma olen enam waewa näinud,
palju enam hoopu saanud, enam wangis ja sagedaste surma-
hädas olnud. Juuda rahwa käest olen mina wiis korda saa-
nud ühe hoodi wähem kui nelikümmend. Kolm korda olen
ma witstega peksetud, üks kord kiwidega wisatud, kolm korda
on laew käest hukka läinud, terve öö ja päewa olen ma
sügawas meres olnud. Sagedaste on mul teekäimisi olnud,
ma olen olnud jõgede peal mitmes hädas, mitmes hädas
mõrtsukate seas, mitmes hädas oma rahwa seas, mitmes hädas
paganate seas, mitmes hädas linnas, mitmes hädas kõrbes,
mitmes hädas merel, mitmes hädas walewendade seas, töö
ja waewa seas, sagedaste mitmes walwamises, nälja ja janu
sees, sagedaste paastumistes, külmas ja alastuses. Peale
selle, mis wäljast on, käib mure kõikide koguduste eest hulgal
mu peale“ (2. Kor. 11, 23—28). Kelle pärast on see mees
kõike jeda kannatanud? Ainult selle pärast, keda ta ise
kord taga kiusas ja kelle vastu ta kibedalt wõitles, Naatfa-
retlase pärast, keda kõik ta oma rahwas maha jättis ja maa-
ilm wihkas. Ja misugune tulise armastuse ja ennastisalgawa

alandusega täidetud süda oli sel tugeval ja kindla loomuga inimesel! Armjad wennad, kas on see kudagi võimalik, kas võib jeda kudagi uskuda, et niisuguse iseseiswa, kindlameelse inimese juures sarnane põhjalik ümberpööramine temast enesest alguse sai, tema enese tundmuste tuhina tagajärjel ilmus? Muidugi ei võinud see sündida. Ei võinud, siin pidi veel mingi võim kaasa mõjuma, võim, mis Paulusest väljaspool seisis, võim, millel jõudu oli selle kindla mehe kaljukõwa südant purustada, jeda täieste ümber sulatada ja uue, taewaliku sifuga täita. Niisugust võimu ei võinud kellegil teisel kui ainult Kristusel olla, ülestõusnud Kristusel, kes Paulusele teel ilmus ja seal temaga kõneles. Teifiti ei saa Paulust, tema ümberpöörmist ja terwet edaspidist elu enam kudagi seletada. Et siin tõeste wälimise nähtawa ilmuwusega tege- mist oli, näitab meile ka weel see asjaolu, et Pauluse kaas- lasjed ometi walguft filmasid, kõnet kuulsid ja ehmatasid (Ap. t. 9, 7; 22, 9), kuigi nad Kristust Ennast ei näinud. Ja nõnda on meil Paulus uus, wastuwaidlemata tõendus Kris- tuse ülestõusmisest.

Kuid weel üks küsimus. Kuhu jäi siis Kristuse ihu, kui Kristus ise mitte üles ei tõusnud? Suhtumise kombel ei võinud Kristuse ihu küll kudagi hauast wälja sattuda: haura ees oli suur kivi ja hauda walwasid sõjamehed. Ka ei võinud juudid teda hauast wälja tuua, sest kui nad jeda oleksid teinud, siis ei oleks Kristuse jüngrid nendesamadele juutidele, kes Kristuse surnukeha hoidsid, küll mitte Kristuse ülestõusmist kuulutama võinud hakata, sest kohe oleksid juudid Kristuse ihu wälja toonud ja Tema jüngrid kohe walelikuks teinud. Ja et Kristuse jüngrid ise Tema ihu ära warastada ei võinud, et maailma petta, selgub sellest, mis meie nende kohta juba oleme ütelnud.

Tõsijel ja õiglasel kahtlejal ei jää enam muud üle, kui Kristuse ülestõusmist kindlakstehtud tõeasjana wastu wõtta. Täide läinud on nüüd see, mis Temast ammugi ette kuulu- tati: „Sest Sina ei jäta mu hinge mitte hauda, ega jalli, et see, kes Su meehest armas, peab äramädanemist nägema“ (Paul 16, 10. Ap. t. 2. 27. 31). Ju on täide läinud, mida meie Wana Seaduse ettetähendamistes näeme Jisafis,

keda surmale wiiafse, kuid isale tagasi antafse uuele elule (Hebr. 11, 19), Joosepis, keda sügawale alandati wangitornis ja kurjategijate keskele pandi, pärast aga Jumala armu läbi ülendati oma wendadele õnnistufe toojaks.

Kristufe ülestõusmine on ümberlõtkamata tõeafi, mille peal ristikogudus ülewal seisab ja mida ta ju üheksateistkümmend aastafada järgemööda on tunnistanud ja mida ta mina praegu Tema, ülestõusnud Kristufe, nimel teile kuulutan. Selle Jeesufe on Jumal surmufst üles äratanud. Teile olgu see sõnum elulõhn eluks, kuid uskmatastel surmahais surmaks. Seft meie kõik näeme Tema ülestõusnud ihu, kui Ta lord tuleb taewapilwete peal. Siis hüüawad need, kes Tema siisse uskusid ja Tema peale lootfid, „Hoosianna kõrges!“ Tema waenlased aga, kes Teda ära tunnewad, kuigi see juba hilja on, piüüawad põgeneda ja ära jooksta Tema ülestõusmise taewaliku paistufe eest.

Ma tean küll, jumalikka asju ei wõi mitte sel kombel tõendada, nagu inimliku teadufe õpelauseid tõendatafse. Siin wõime meie küll järeldaumise ja ajalooliste põhjuste ettetoomise abil selgetks teha, et täieste mõtteta on awaliku tõe juures kahelda, kuid päris asjalikka tõendusfi wõib küll waewalt tuua. Rahtlus laswab seespool, südames, ja seal peab temale wastu astutama. Diget ja kindlat tõendusft wõib ainult enese sijemine otjüstamine pakkuda. Tunne elawat Jumalat, käi Temaga läbi, siis tead sina ka, et Jumal taewas on, palju paremine kui julle seda tuhat mõistufe põhjendusft tõendada wõiksid. Tunne seda oma sees ja oma juures, et Jeesus Kristus tõeste Jumala Poeg on, tunne seda ise, et piiblis Jumala sõna ja Tõde peitub, siis on see sul kindel ja kõikumata ja ükski kahtleja ega pilkaja ei suunda sulft seda õnnist warandusft riisjuda. Nõnda on lugu ka Kristufe ülestõusmisega. „Kas ma siis tõeste,“ küsid ja, „ka nüüd weel seda tunda wõin saada, ülestõusnud Kristusft näha ja Tema ülestõusmist enesele kindlaks teha?“ Jah, mu armas, seda sa wõid ja seda sa peadki, ja nimelt jelles sinu enese kindlas teadmises Kristufe ülestõusmise kohta seisab sinu juurem õnn siin ja sinu igawene õndsus üksford seal.

Paulus ütleb: „Aga ma elan, ei mitte enam mina, waid

Kristus elab minu sees" (Gal. 2, 20). Mu wennad, siin üt-
 leb apostel oma enese kindla teadmise tunnet wälja. Kas wõis
 aga furnud, mitte ülestõusnud Kristus tema sees elada? Ei,
 ee on wõimata. See ülestõusnud Kristuse elamine ja mõju
 inimese südames on kõige tugewam ja õndsam Kristuse üles-
 tõusmise tõendus, ja ülestõusnud Kristus ei ela küll mitte
 ükfinda apostli südames, waid igaihe südamees meie seas.
 See tunnistus on pühitsemine. Jah, pühitsemine on ris-
 tiusuliste waljusterääkiw tunnistus Kristuse ülestõusmisest.
 Kudas peab seda mõistma?

Täna kõneldakse pea üleüldiselt: Kõigest, mida teie pü-
 hitsemiseks nimetate, s. o. õiglasest, korrapäralisest elust, wõime
 ka ilma Kristuseta finni pidada, selleks kaswatab meid haridus
 ja wiisakuse püüe. Wennad, ma nägin kord elajate-aias lõwi.
 See oli wagane kui talleke, kuulas kohe sõna ja taltsutaja
 olla ka oma pea tema kurku wõinud panna. See kõik oli
 metsalooma haridus, taltsutamine. Aga nõnda pea, kui nii-
 sugust looma äritatakse wõi ta werd näeb, on kohe kõik hari-
 dus ja tarkus kadunud ja terwe metsaelaja kasfiloomus tuleb
 nähtawale. Riijama nõrkadel jalgadel seisab ka inimese enese
 loomuliku jõu abil saadud püha eluwis. Ma tunnen inimesi,
 kes wäga õiglaselt elasid ja paljudele mitmes tükkis eeskujukski
 olid; aga mõne aja pärast, kui mingi iseäranis raske kiufatus
 nende peale tuli, siis said neist wargad ja walewandujad, kõi-
 gest hülgawast minewikust hoolimata. Pole sugugi tarwis
 sellest kõneleda, mida tänine maailm „pühade eluwiside“ ja
 „püha elukäimise“ all mõtleb. Kui palju panewad inimesed
 ainult wälimise wiisakuse ja õigluse peale rõhku! Kui taewa-
 kaugusel on see kõik sellest, mis Jumala ees püha elukäimine
 nimetatakse. Dhaka põesjas — sellega wõib loomulikku sü-
 dant wõrrelda — ei wõi oma ilufatest õitest aedniku waewast
 ja osawusest hoolimata iialgi wiigimarju kaswatada.

Teised — ja need on enamaste uuema usuteaduse jäng-
 rid — ütlewad: Tõsi küll, ilma Kristuseta ei ole ka pühit-
 semist; kuid miks on Tema ihulikku ülestõusmisest tarwis?
 Tema Jse on meile eeskujuks, Tema, kes ütles: „Õppige
 Minust!“ Ja Tema eeskuju järele tahame meie läia. Tema
 ülestõusmine, kui teataw sündmus, ei tule siin sugugi järele-

kaalumise alla. Armjad wennad, see on väga õige, see on selle õpetuse teenus, et ta meile uueste ja kindlaste näitas, et Kristus meile eeskujuna on andnud, kuidas meie peame käima. Tema enese isiklik elamine on meie ainus eeskujuna. Tema on meile näidanud, misjaguses meeles Jumal meie, inimeste, vastu on ja misjaguses meeles meie, inimesed, Jumala vastu oleme. Seda tõtt ilmale edasi kuulutada ja oma elukommetega kinnitada on meie ülesanne. Kuid kes annab meile terves maailmas, nõtruise ja kuusatuse keskel jõudu selle eeskujuna järele käia? Suriija isa võib oma pojale küll kõige targemaid ja paremaid juhatusi anda, kuid kas on temal võimust ka pärast surma oma pojale tugewust anda, et ta nende õpetuste järele suudaks käia? Kes nõnda kõneleb, ei tunne mitte patu wäge, mis teatawa aja jooksul häwitawa jõena kõik otsused ja eeskujud nagu nõrgad paisjud enesega kaasa kujuk. Taewa täht, mis laewamehele teed näitab, ei mõju ükfinda weel kaugele laewa purje peale, et laew oma õiget teed jõidaks. Kas seisab pühitsemise juur ainult õpetamises, teadusaamises, headusetundmises? Mii õpetasid küll paganate mõttetargad, kuid Piibel seletab teisiti.

Jumala jõna näitab meile, et kõigi pühitsemise alus ja siin ainult ülestõusnud Jeesus Kristus on. See, kes eeskujuna andes meie eel on käinud, peab ka kui elaw meie sees wiibima ja Jse meile jõudu andma Oma eeskujuna järele teha, Tema Jse peab Oma nõu meie sees täide wiima. Tema, ülestõusnud Kristus, on ühel hoobil meie eelkäija ja täien-daja. Kus Tema on, seal on ka pühitus, kus Teda ei ole, seal pole mitte pühitus, sest Tema Jse on pühadus. „Aga Temast olete teie Kristuse Jeesuse sees, kes meile Jumalast on saanud tarkuseks ja õiguseks ja pühitsemiseks ja lunastamiseks“ (1. Kor. 1, 30), ütleb Paulus, ja Kristus Jse näitab selle põhjapanema tõe peale, kui Ta tähendamisejõnas wiinapuust ja wiinapuu-okstest räägib (Joh, 15): „Täage Minu siisse ja mina teie siisse; otse kui wiinapuu oks ei wõi wilja kanda iseenesest, kui tema ei jää wiinapuu külge, nõnda ka teie, kui teie ei jää Minu siisse. Mina olen wiinapuu, teie wiinapuu oksad . . . Minuta ei wõi teie ühtigi teha“. Tee ahju tuld, siis lähed abi soojaks; ilma tuleteta jääb ta kül-

maks ja falgiks. Kas soovus tuleb ahjust enesest? Sugugi mitte, ainult tuli soendab teda. Tule soendamisevõim on alaline. Meie võime küll tuld märja puuga, muda ja mullaga sumbutada ja teda põlemast takistada, kuid siiski võib ahju ainult tuli soendada. Nõnda sama võime ka Kristuse mõju kahtluse, uskumatuise, maiste mõtetega ja patuga lümmatada, aga kui meie temale tee wabaks jätame, siis pühitseb ta meid läbi ja läbi ja üsfinda Tema olegu tänu ja au.

Sa küsid: „Kas siis Kristus ka minu sees elab ja mis ajast peale?“ See aga oleks minule midagi uut. Kas sa ei tea siis, et Iisand ütleb: „Kui keegi Mind armastab, küll see peab Minu sõna ja Minu Iisa armastab teda ja Meie tahame tema juurde tulla ja eluaset tema juures teha“ (Joh. 14, 23); et Paulus Ewefuse kristlaste eest palub (Ew. 3, 17), et Kristus nende siidames elaks, ja et ta Kolosjuse rahwale „Kristusest teie sees“ (Kol. 1, 27) kõneleb? See sünnib ristimises. Kuna meie siis weest ja Waimust uueste sünnime (Joh. 3, 5), saame meie hoopis uue elu, Kristuse ülestõusmise elu, ülestõusnud Jeesuse Kristuse osaliseks. Nõnda ütleb Paulus: „Eks teie ei tea, et meie, mitu meid Kristuse Jeesuse siise on ristitud, Tema surma siise oleme ristitud? Siis oleme meie Temaga maha maetud ristimise läbi surma siise, et otsekui Kristus on üles äratatud surmast Iisa au läbi, meie ka nõnda peame uues elus käima“ (Room. 6, 3—4). Nõnda elab siis Kristus meie sees. Wennad, igasugune kahtlus, igasugune uskmatus, iga patutegemine on Tema ülestõusmise salgamine, sest see ei näita, et Kristus meie sees elab. Ja kõik meie Jumala meelepäralsed teod, iga wõit kiusatuse üle, iga püha wili, mis meie kanname, on Tema ülestõusmise tunnistus, sest ilma Temata ei wõi meie seda ühtegi teha. Jumal üffi on püha ja meie võime ainult Temaga ühendatult pühad olla. Igasugune pühitus näitab siis, et Tema meie sees elab, meie sees kindla kaju omandab. Seepärast ärge uskuge, armsad ristiinimesed, mitte ainult Seda, Kes meie sees risti on löödud, waid ka Seda, Kes meie sees üles tõusnud, tundke Teda ära, ismutage Teda! Seda teha on meie õnnis kutse. Tule, õpi Teda esmalt tundma kui

Seda, Kes sinu ja su pattude pärast ristisambas suri, Kes kõik sinu patud andeks tahab anda, Kes sind ootab ja praegusel filmapilgul sind Oma sulase läbi kutsub. Rutta, kanna Tema juurde oma patugakoormatud süda, et Ta sind lahti teeks, et Ta sinule ilmuks kui lunastaw, pühitsew Ünnistegija, Kes sinu patud sulle andeks annab, et sa oma ristiinimese seisukorda Tema wastu jälle tunneks, et sa seda uskudes kinni pidama õpiks. Siis tunned sa ka warsti Teda, Kes sinu sees üles tõusis ja elab, Kes sind pühitseb ja täielikuks teeb. Tule, nii nagu sa oled. Mida rohkem sind patud rõhuvad, seda enam sa tunned, kui wäga sul Ünnistegijat on tarwis, ja Tema tahab sind pattudest peasta ja sind pühitseda. Ära ütle mitte: „Kas ma tohin, kas ma julgen seda?“ Niisugune kõne käib Kristuse Enese sõnade wastu. Kristus ütleb: „Tulge Minu juurde kõik, kes teie waewatud ja koormatud olete, ja Mina tahan teile hingamist saata“ (Matt. 11, 28) ja „Kes Minu juurde tuleb, teda ei taha Ma mitte wälja lükata“ (Joh. 6, 37). Ära ütle mitte: „Ma ei wõi ju Teda kinni pidada!“ Lase ainult Teda sinu enesest kinni pidada, ja ma ütlen sulle, et ükski maailma wägi sind Tema kätest lahti ei kisu. Tule ja usu, sest see on sinu kohus, sinu õnnis ja püha kohus Tema ja Ta armastuse sisse uskuda, Tema werrega kätewõidetud rahu sisse minna ja Teda, kui Glawat, tunda ja maailmale ilmutada.

Oh, minu armastatud wennad, oleks iga ristiinimene, oleks terve ristikogudus oma püha elukäimise läbi südamestöötawa ülestõusnud Kristuse elu ilmutanud, oleks ristikogudus terwele maailmale, iga usklik uskmatatele näidanud, et mitte maapealsed wõimud meie elu üle ei walitse ega ka meie ise seda ei juhi, waid et seda hoopis teegi teine meie südamas teeb, kes taewalik on, keda maailmi mitte ei tunne. Oh, olefime meie oma lihalikkude tööde asemel ainult taewaliku elu nõudeid täites Glawat Kristust ilmutanud, — tõeste, niisugune Kristuse ülestõusmise tunnistus oleks siis paljude sünd kinni toppinud ja nende uskmatuse häwitanud. Siin on raske süü, mida ainult häbige wõime tunnistada. Oma pühitsemata elukommetega ei ole meie mitte Kristuse ülestõusmise tunnistajad, waid selle otjekohesed mahasalgajad olnud. Aga

mõtelge tänast päevastki algades selle püha kohustuse ja õndsja ülesande täitmise peale. Mitte meie ei pea elama, vaid Kristus meie sees, ainult Tema mõtelgu, kõnelegu ja talitagu.

Kas ma pean sulle nüüd veel ütlema, mil kombel Kristus seda teeb, kuidas Ta mõtleb ja kõneleb? Kui üks Tema apostlite seas, nende seas, keda Ta Oma sõpradeks pidas ja kellega Ta nõnda südamlikult läbi käis, kes aastate wiifi Tema armastusega täidetud südamesse olid waadanud, kui üks niisuguste meeste seas oma Issanda ja Opetaja sel hirmsal ööl wiletja kolmekümne hõbetüki eest waenlastele ära müüis ja suuandmisega Teda neile tuntawaks tegi, siis olid Jeesusel tema tarwis ainult järgmised tõsised sõnad: „Sõber, mis pärast oled sina siin? Suudas, annad sina suuandmisega Inimese Poja ära?“ (Matt. 26, 50; Luuk. 22, 48). Ja kui kohe selle peale keegi teine jünger, kes Tema, Onnistegija, hiilgust ja au rohkem oli näinud ja Temaga ühes julgelt ja kindlalt surma tahtis minna, esialgselt hoiatuselt hoolimata oma Issanda tühja kartuse pärast mõnede sulaste ja ümar-dajate ees kolm korda ära salgas, siis ei sõidelnud ega need-nud Issand teda mitte; Tema, Onnistegija, film waatas ainult tõsifelt ja kurwalt selle jüngri peale. Kuid see pillk üf-finda mõjus Peetruse südamesse rohkem kui kõige waljum meeleparanduse jutlus. Ja siis, kui Kristus ristisambas rip-pus, pärast seda, kui Teda löödi ja pekseti, pilgati ja teo-tati, mis tegi siis Tema, Keda Ta Oma rahwas ülekohtuselt surmale mõistis, keda paganate kohtumõistja oma enese parema teadmise wastu surmale ära andis, Kes nüüd Oma sõpradest mahajäetult waenlaste awalituks pillkamiseks oli saanud, mis tegi siis Tema, See Ilmsüüta ja Diglane, Kelle peal suurem kannatamine lasus kui inimene seda iialgi on tundnud? Arm-sad wennad, kõige kibedamas surmahädas palus Ta Oma waenlaste eest ja wabandas neid Oma Taewase Isa ees. „Isa, anna neile andeks, sest nemad ei tea mitte, mis nemad teewad“ (Luuk. 23, 34.) Nõnda teeb Jeesus.

Ta ei sõimanud wastu, kui Teda sõimati; Ta ei ähwar-danud, kui Ta kannatas; Ta andis kõik Selle hoolets, kes öieti kohut mõistab (1. Peetr. 2, 23). Jah, Ta on meile tõeste

seada näidanud ja ka Ise seada teinud, mida Ta jüngeritele kohuseks teeb. Ta on Oma waenlasti armastanud, neid õnnistanud, kes Teda taga kiusasid; neile head teinud, kes Teda wihkasid, nende eest palunud, kes Temaile haiget teinud ja Teda taga kiusanud. Niisugune on Kristus. Armastus, rõem, rahu, pikkmeel, heldus, headus, truudus, tafsadus, kasinus (Kal. 5, 22), — see on waimu kasu, mida Ta on töötanud ja saatanud. See ongi õiguse kasu, mis teie sees on sündinud, millest Paulus Wilippuse rahwale (1, 11) kirjutab. Need on Tema woorused, Selle woorused, kes teid pinedast imeliku walguse juurde on kutsunud (1. Peetr. 2, 9). Meie südame loomulik alus ei suuda midagi jellesarnast ette tuua. Seada teab igaüks. Kui meie aga seada, see tähendab Kristust meie sees ilmutame, siis näewad kõik, et meie sees mingi muu, mingi taewalik jõud ennast awaldab. Meie häid tegusid nähes kiidawad siis kõik oma Taewast Isa, Kelle surmusest ülestõusnud Poega, meie Tema laste südames elawat ja töötawat näeme. Nõnda saame meie Kristuse ülestõusmise tunnistajateks.

Weel seisab maailma ees teine Kristuse ülestõusmise tunnistus. See on ristikoguduse enese sündimine ja tema ajalugu. Peab tõeste imeks panema, kuidas esimene ristiusu kogudus langenud Juudi usust ja kõlbliselt tõdunenud paganusest wõis tõusta*). Kas wõib seada nähtust loomulikkude põhjustega selletada? Kas on tõeste teadus ja haridus, mis praegusel ajal, nagu räägitakse, kõik wõiwat teha, need kogudused oma südamliku armastusega Jumala ja wendade wastu, oma ühemeelusega, oma püha tõsidusega, taewaliku tahtmisega elada ja käia, patule ja maailmale surra ja uuele kodumaale, taewasse, rutata — need kõik on arwamised, mis selle aja ilma waatele risti wastu käisid — kas on tõeste teadus ja haridus need kõik elule kutsunud? Kas olid Peetrus ja Paulus hariduse- ning teaduse-apostlid? Tõsi küll, haridus ja teadmine järgnewad ristiusule, aga kas nad on apostlite kuulutuse sijuks, mis kõikide koguduste nurgakiviks on. Koguni mitte; ülestõusnud Kristus üksinda oli apostlite jutluste keskkohtaks, mille abil nad maailma üle wõimust said ja kõnesolewad ko-

*) Ka kuulus mõttetark Kant peab seada ajalugu päris ajalooliselt imeteoks.

gudused elule kutsusid. Kas võib seda tõike, mis sündinud on, loomulikkude põhjustega seletada, pealegi nüüd, kus ristifogudus juba üheksateistkümmend aastasada järgemööda veel seisab hoolimata suurtest rahwaste pealetormamistest, iseäranis aga häwitawatest waimlistest wõitlemistest, mida ta läbi pidi tegema ja mis terwel ristifoguduse elutsamise ajal tema olemasolemist niihästi seest- kui wäljastpoolt wäga tõsiselt ähwardasid? Ei sugugi, wennad, waid ristifoguduse tekkimine ja ajalugu on teine kaugelekoostew kindel tunnistus selle kohta, et See, Kes ütles: „Mina olen teie juures kuni maailma otsani,“ mitte ei liialdanud, mitte enesepettuse ohwriks ei ole langenud, waid et Ta wäge on Oma fogudust surmawärwastest peasta, et Ta tõeste elab, et Ta on surmalt üles tõusnud ja Oma foguduse juures, seda hoiab ja Oma kindlal käwarrel kõikidest selle ilma wõitlustest ja hädadest wõidurikkalt läbi wiib.

Ja kas ei anna ristifoguduse uuemad eluawaldused ja meie ajal uueste ärganud usuelu weel kord selget tunnistust, et Jeesus elab, et Ta on üles tõusnud? Kes ristifoguduse praegust langemist näeb ja selle üle kurbtust tunneb, kes iga päewaga enam märkama hakkab, et temale ei kuningate ega riigimeeste, ei usuteadlaste ega selle maailma tarkade, ega üleseilbse inimeste poolt abi ei tule ja nõnda siis ka selle üle kahtleb, et taewalikust peast abi tuleb, ja niisuguseid ristiniimeid on rohkesti olemas; armsad wennad, kes nõnda arwab, võib küll selles teadmises olla, kuid ometi jääb tõeks, et ta sarnase usunõtruse ja uskumatusega Kristuse ülestõusmist jälgab. Sest ainult surnud Kristus wõiks oma fogudust rahulikult langemise hooleks jätta. Aga ainult ülestõusnud ja elaw Kristus ostab Oma tunnil Oma liikmeid uueste elustada, nende ristiniimese südamesse abi järele igatsmist istutada ja siis Oma imeliku aitamisega tulla. Ja nõnda hüttab siis ristifoguduse uus eluawaldus, iseäranis aga tema wanadele põhjusmõttelistele alustele ülesseadmise jumalik töö meie päewil ifka waljumine: „Jeesus elab!“

Ka kirikusakramendid ja korraldus pole muud kui Tema ülestõusmise tunnistused. Ristimises saame meie ülestõusnud Kristuse elu, armulaul antakse meie jumaliku saladuse läbi

ülestõusnud ja ülendatud Kristuse ihu ja werd. Kes Kristuse ülestõusmist salgab, riisub sakramentidelt nende sisu ära; ilma ülestõusnud Kristuset ei tähenda sakramendid midagi. Iga oma hingekarjase rahustawas ja manifestavas sõnas kuuleme meie ülestõusnud Dniistegija healt, Kes ütles: „Kes teid kuuleb, see kuuleb Mind“. Ja waadake, kallid wennad, kui Kristus mitte üles ei ole tõusnud, siis on jutlusepidamine ilma-aegne. Kust wõtaksin ma siis julguse Tema nimel teie ette astuda ja Jumala juuri tegusid teile kuulutada, kui ülestõusnud Kristus mulle mitte selleks wolitust, jõudu ja head tahtmist ei annaks? Kes on see, kes kõikide seniste kahtluste peale waatamata sinu südames tänasel õhtul selgeste kõneleb: „Jah, jul on õigus, nüüd tahan ma ka uskuda“?

Kas wõisin mina oma sõnadega wõi oma nõrga jõuga seda sinus äratada? Ei iialgi. See on ülestõusnud Kristus, kes praegu meie keskel wiibib. Siin kõneleb Tema, siin katkestab Tema sinu uskumata meele ja elustab sinu südames tõetunnistust. Kuulge Pauluse sõnu: „Sest et teie püüate katsuda saada Kristust, Kes minu sees räägib, Kes teie seas ei ole nõder, waid on wägew teie sees. Sest et Tema küll nõtruse poolest on risti löödud, ometi elab Ta Jumala wäe läbi; ehk meie ka oleme nõdrad Tema sees, siis elame meie Temaga Jumala wäe läbi teie seas. Katsuge iseendid läbi, kas teie olete usus; kuusake iseendid; ehk kas teie iseendid ei tunne, et Jeesus Kristus teie sees on? Olgu siis, et teie wahest kõlwatud olete“ (2. Kor. 13, 3—5). Ilma ülestõusnud Kristuset on jutlus tõeste ainult kui wast, mis kumiseb, ja kelle, mis heliseb. Ei, igasugune armunõu, igasugune usk, igasugune pattude andeksandmine, igasugune pühitus juurdeleb ainult ülestõusnud Kristuses, nagu seda Paulusti (1. Kor. 15, 14—17) tunnistab.

Minu armastatud wennad, meie oleme tunnismehed, et Jumal Jeesuse on üles äratanud ja surmawalust peastanud. See on apostlite tunnistus algusest, jelles seisab nende mõjuw kuululus, mis terve maailma liikuma pani ja mida nad maailma otsani pidid kandma. Seda läsku ei ole Jumal tänapäewani weel mitte tagasi wõtnud. Terve ristikogudus, iga üksik ristiniimene peab Tema ülestõusmise tunnistaja

olema. Tundke seda kohustust ja püha ülesannet, mis teie peale on pandud! Jätke maha uskmatuse ja kahtluse ja tundke Teda ära, kes üles tõusis ja seda selgeste tunnistab Oma jüngrite ees, kes Teda oma ihusilmadega nägid, tundke Teda ära, kes Oma ülestõusmisest igapäev sündames meie seas ja ristikoguduse ajaloo käigus kindlaste tunnistab. Ja siis minge ja kuulutage Teda sõnaga ja elukommetega, olge Tema ülestõusmise tunnistajad kuni selle tunnini, kus Tema, ülestõusnud Kristus, taevapilwete peal ilmub, kus Ta Oma auliku jälletulemisega terwele maailmale Oma ülestõusmisest wiimase tunnistuse annab ja ka Tema waenlaste wiimane pilkamine wiimaks waitib.

Hannoweri kirikuaias leidfin ma haua pealkirjaga: „Seda igaweste-õstetud perekonna matusepaita ei tohi ialgi awada“. Kuid ometi oli raske kiwi, mis hauda kinni kattis, sellest manitsewast pealkirjast hoolimata üles tõstetud ja haud lahti. Noor, tugew, hauast wäljakaswanud last oli selle korda saatnud. Nõnda, armsad wennad, on lugu ülestõusmisega. Suudid weeretajid kiwi haua-uksele, et hauda kunagi keegi lahti ei teeks, kuid waata, Jeesus purustas haua ja riigid ja ilmus wõitjana uue, ülestõusmise eluga, mida Ta Oma Isa käest oli saanud. Nõndasama katsuwad praegusel ajal wastased Tema ülestõusmisest maha jalata; nad weeretawad haua ette uskumatuse-kiwi, et hauda kunagi ei awataks. Kuid waata, haud on awatud ja ülestõusnud Kristus ilmutab End selgeste terwe maailma ees Oma laste sündames ja Oma ristikoguduses. Kuid weel kord weeretawad nad uskumatuse- ja kahtlusekiwi kõikide surnute haudade ette ja nõuawad, et see kiwi igaweste jääks seisma, hauad igaweste kinni. Kui wähe aga haud ja inimlik uskumatus Isandat surmas kinni pidada wõisid, nõndasama wähe suudawad needjamad abinõud ka neid „igaweste“ kinni hoida, kes surnud on. Et Kristus üles on tõusnud surnuist, seepärast tõusewad ka kõik surnud üles! Amen.

Teine kõne.

Surnute ülestõusmine, esimene ja üleüldine ülestõusmine.

Kallid vennad!

Kiri õpetab, et kõik surnud üles tõusevad, sest et ka Jeesus Kristus üles on tõusnud.

Nüüd ütlewad paljud, et see olla ainult waimline ülestõusmine, kus inimene Jumala armu läbi patufurmast uuele õiglasele, waimlikule elule äratatakse. Täieste õige, armjad vennad, niisugune waimline ülestõusmine on olemas. Temast tunnistab ka pühakiri ise: „See (Jumal) on ka meid, kui meie üleastumiste sees surnud olime, Kristusega elawaks teinud (armust olete teie õndsaks saanud!), ja on meid Demaga üles äratanud ja ühes taewaliste asjade sisse pannud istuma Kristuse Jeesuse sees“ (Ewef. 2, 5—6), ning „Kui teie nüüd Kristusega olete üles äratatud, siis otsegi seda, mis ülewal on, kus Kristus on istumas Jumala paremal käel“ (Kol. 3, 1). Niisugune ülestõusmine — nimetame teda „waimliseks“, et tema ja ihuliku ülestõusmise wahel selget wahet teha — ei seisja meil sugugi enam ees, waid ta on juba meie juures sündinud pühas ristimises. Seal oleme meie tõeste ja päriselt ühe imelise, saladuslike Jumala teo läbi waimlisest furmast üles äratatud ja weest ja Waimust unest sündimise teel uut, igawest elu saanud. Nõnda ütleb Paulus: „Sa olete Demaga ristimises maha maetud, Kelle sees teie ka olete Demaga üles äratatud usu läbi, mis Jumal

Oma väega saadab, Kes Teda on furnust üles äratanud" (Kol. 2, 12); ja „Siis oleme meie Temaga maha maetud ristimise läbi surma sisse, et otsegu Kristus on üles äratatud furnust Jsa au läbi, meie ka nõnda peame uues elus käima. Seft kui meie Temaga oleme istutatud Tema surma sarnaduseks, siis peame meie ka Tema ülestõusmise sarnased olema" (Room. 6, 4—5).

Misjugu ülesäratamise-töö on Jumal, nagu öeldud, meie juures juba pühäs ristimises korda saatnud. Ja mis jääb siis meil nüüd teha, kallid wennad? Meie peame seda jumaliku tööd uskuma ja sellest kinni pidama, et uus sifimine elu meie see^e ilmuks ja kujuneks, meie peame kui seestpidi ülestõusnud käima, mõtlema, kõnelema ja talitama. See on teie kõikide kohus, keda on ristitud. See ongi, millest wiimati kõne oli, kui ma teile ülestõusnud Kristusest meie sees ja ristiinimeste kohusest Teda ilmutada ja nõnda Tema ülestõusmise tunnistajateks olla kõnelesin. Kui meie aga seda Jumala tööd mitte ei usu, mis Ta meie juures korda on saatnud, kui meie seda uut elu mitte ei ilmuta, kui meie mitte ei ela kui ülestõusnud, kui ristitud, alalises patukahetsemises ja meeleparandamises, ümberpöörmises ja pühitsemises, siis tõstab ristimine omale rasket vastutust ja saab wiimaks needmijeks.

Kuid sellega pole kirjaõpetus ülestõusmisest sugugi veel otsas. On küll teatawaid ringkondasid, teatawaid inimesi olemas, ja neid oli ka Pauluse ajal; kes peale waimlise enam mingisugusest ülestõusmisest teadagi ei taha ja siis, kui nende tähelepanemist nende pühade peale juhitaakse, kes Kristusega ühes oma hauad maha jätsid (Matt. 27, 52—53), lihtsalt ütlewad, et ülestõusmine juba kord on olnud ja liha (s. o. ihu) ülestõusmist mitte enam oodata ei ole. Seda nimetab Paulus (2. Tim. 2, 16) ülemeelselt tühjats jutuks, mis jumalakartmata wiisi poole saadab. Edasi kõneleb Paulus: „Ja nende sõna mõtab ikka peale süüa otsegu sõõja; nende seast on Imeneus ja Wiletus, kes tõest on ära efsinud ja ütlewad, et ülestõusmine ju on sündinud ja rikuwad mõningate usku" (2. Tim. 2, 17—18). Ja kas tahate ka teada,

mispärast Paulus nende inimeste üle nõnda waljult otfustab, mispärast see effitus nõnda kardetaw on? Kes ainult waim-
list ülestõusmist tunnistada tahab, see salgab Jumala wäge
ja wõimust, kes põrmu uueste elustada wõib, ja õnnist loo-
tust, mis ristigodudel oma magamaäänud laste tarwis
alati on olnud. See pöörab pühakirja teisi-
pidi ja segab kogu Jumala nõupidamised ära, milles liha ülestõusmisel
tähtjas koht ja suur tähendus on. Nii mõnigi wõib weel
nõnda waga olla ja nõnda pühalt elus tahta käia, ainult kui
ta ennaft Tema sõnades ilmutatud Jumala nõupidamise alla
mitte ei paenuta seda tühi-
seks paneb wõi kudagi nende was-
tugi seisma hakkab, siis ei ole ta muud kui wastuhakkaja.

Jnimlikule mõistujele läheb muidugi teada raskeks sur-
nute ihuliku ülestõusmist tunnistada. Inimene tunnis-
tab loomulikult ainult seda tõeks, millest ta täieste aru saab.
Nõnda on wasturääkimine jellele niisama wõimalik meie
päewil kui wanal ajal Korintuseski. Aga ometi on liha üles-
tõusmine olemas. Kui uskmata inimene ainult seda tõeks
tunnistada tahab, millest ta aru saab, kui ta kõigewägewamat
Jumalat alles siis tunda ja mõista tahab, kui ta ju ülestõus-
miseni on jõudnud ja Teda oma enese filmadega näeb, siis
on see juba hilja. Kõige selle küsimuse ärawastamine seisab
ja langeb selle küsimusega: „Kas on elawat Jumalat olemas?“
ja: „Kas on imetegusid?“ Meie usutunnistuse kats esimest
õpetust lajewad juba kolmandat ette armata. Ainult see wõib
kolmanda õpetuse õndsakstege-
waid tõdesid uskuda ja tunda,
kes kahe esimese õpetuse tõsiduses on juurdunud. Kui sa
mitte elawa kõigewägewama Jumala sisse ei usu, siis ei wõi
sa millalgi ihuliku ülestõusmise, üleüldse ülestõusmise sisse
uskuda. Kui sa aga kaljukindlalt elawa Jumala sisse usud,
Kelle nimi on Imelik, siis ei wõi sul ka ihu ülestõusmine
enam kahtlane olla!

Pöörame nüüd Pauluse poole ja paneme seda tähele,
kudas ta meile surnute ihuliku ülestõusmise tarwiduse selgeks
teeb. Ta ütleb: „Sest kui surnuid üles ei äratata, siis ei
ole ka Kristus üles äratatud“ (1. Kor. 15, 16) ja: „Sest
kui meie usume, et Jeesus on surnud ning üles tõusnud,

nõnda tahab Jumal ka neid, kes Jeesuse läbi on läinud magama, „Tema ette tuua“ (1. Tess. 4, 14). Jeesus Kristus, kudas meie juba ennemalt kuulsiime, Elawa Jumala Poeg, on meiega üheks saanud. Sellesama aja sees, kui Ta inimeseks sai ja meie inimliku loomuse ihu, hinge ja waimuga ja kõige nõrkusega, kuid siiski ilma patuta, tõepoolest wastu on wõtnud, sai Ta ka meie wennaks. Ta astus inimese-sooga sifemisesse, lahutamata ühendusesse. Selle lahutamata ühenduse tõttu peawad, sest et Kristus, selle ühenduse-ahela esimene lüli esiti on ülestõusnud, ka kõik inimesed üles tõusma. Paulus ütleb; „Aga nüüd on Kristus surmusest üles äratatud ja on esimeseks saanud nende seas, kes on läinud magama. Sest et ühe inimese läbi surm on, siis on ka ühe inimese läbi surmuse ülestõusmine. Sest nõnda kui Adam sees kõik ära surewad, nõnda peab ka kõik Kristuse sees elawaks tehtama“ (1. Kor. 15, 20—22). Nõnda ulatab siis surmuse ülestõusmise tarwidus Jumala nõupidamiste keskpaika, Tema kõrgekõidetud Poja inimeseks saamiseni. Seal seisab tema põhjendus.

Kuid Kristus ei ole mitte ainult meie wend, waid Ta on ka Oma saladusliku ihu, ristifoguduse, ainja püha, üleüldise ristifoguduse pea. (Edaspidi näeme, mis suguse tähtsuse see asjaolu Isandale magamaläinute kohta omandab). Ristifogudus seisab aga kõikidest kõige põlwe ja aegade ristituteft koos, ta ei seis mitte ainult usklikkudeft koos, waid ka usmatateft, mitte ainult preestriteft, waid ka teistest inimestest, mitte ainult ühest wõi teisest usutunnistuseft wõi usulahust. Armsad wennad, kõik ristiiinimesed, kas nad ühe ususeltsi päralt on wõi endid inimese järele nimetawad, nõnda kudas nemad tahawad, kuid siiski on nad kõik ristifoguduse liikmed (1. Kor. 12, 13; Gal. 3, 26—28). Ristifogudus on Kristuse saladusliku ihu ja Tema Ise on selle ihu pea. „Ja Tema on kõik Tema (Kristuse) jalgade alla pannud ja on Teda kõigi asjade üle peaks pannud fogudusele, mis on Tema ihu, mis täidetakse sellest, kes kõik kõigis täidab“ (Ew. 1, 22—23) ja „Tema on Oma ihu, Oma foguduse pea, Ta on hakatus ja esite sündinud surmusest, et Tema kõigis esimene

pidi olema" (Kol. 1, 18). Tema on pea, meie oleme liifmed. Siin pole mitte paljas ettekujutus, siin on tõsidus, nägemata, saladusline, kuid igawene tõsidus. Nagu pea kõikide ihuliikmetega ühenduses seisab, nõnda on ka Kristus meiega ühenduses, ja nagu pea mitte ei wõi hauast üles tõusta, ilma et ta kõiki ihuliikmeid kaasa ei kisuks, niisama peawad sifemise, waimuliku tarwiduse järele kõik ristitud, nii palju kui nad lõpuni Demaga osasaamisesse on jäänud, surnuist üles tõusma, sest et Kristus üles on tõusnud. Kas juudaks aga pea oma liiget maha jätta, keda ta mitte kaasa ei kisu? Põlew waha-küünal ei ole mitte üksnes hele, ta ei walgusta ainult teisi asju, waid ta on ise walgus; ta süütab kõik asjad, mis läheduses on, põlema, et needki walguist wälja heidawad, nagu küünal. Nõnda ei ole ka Jeesus Kristus mitte ainult üles tõusnud, ja kui ainult niisugune, ei ela ega tööta Ta mitte, waid Ta ise on ülestõusmine ja elu ja igauks, kes Demaga osasaamisesse astub, peab üles tõusma, peab Tema elust osa wõtma. Sellepärast mõib Kristus Enesest täie õigusega ütelda: „Mina olen ülestõusmine ja elu; kes Minu sisse usub, see peab elama, ehk tema küll sureb (s. o. ta elab igaweste, olgugi et ta mööda minnes ajalikku surma tunda saab)! Ja igauks, kes elab ja usub Minu sisse, see ei pea mitte igaweste surema" (see tähendab, ei pea igawest surma ualgi nägema). (Joh. 11, 25—26).

Paulus nimetab Kristust uue loomuse peaks, teieks Adamaks (1. Kor. 15, 45). Oma sündimise läbi, oma loomuliku põlwenemise tõttu oleme meie kõik Adamaga järelostulijad ning tema patt ja süü loetakse ka meile pärispatuks ja süüks ja pannakse meie arwesse. Sellepärast on surm kõikide inimeste pärisosaks ja teenitud karistuseks saanud. Nüüd aga on Jumal Jeesust Kristust uuele elawale loomusele peaks pannud, teieks Adamaks teinud. Tema on kiusatuselt wõitu saanud ja Oma Isa tahtmise täitnud, ja nüüd saab meile, kes meie uue sündimise, s. o. ülewalt sündimise sildeme läbi Tema järelostulijateks oleme saanud, Tema ärateenimine kasuks arwatud ning Tema õiglus kaasa jagatud (wõrdle tähendamise sõna wiinapuust ja tema okstest Joh. 15,) ja Pauluse kaju-

tuft, (Room. 5, 12—19). Kõige selle tõttu on Tema elu ka meie elu ja selles seisab iseäranis nende ülestõusmise põhjus ja pant, kes Temas on magama läinud.

Kõikide inimeste ülestõusmist, jedasama, mida Paulus meile kui Kristuse ülestõusmise tarwilikku järeldust ette kannab, õpetab ka Wana ja Uue Seaduse pühakiri väga paljudes kohtades. Juba Abram teadis ühest ülestõusmise võimalusest, sest Isaki ohverdamise juures mõtles ta, et küll Jumal ka furnuid võib üles äratada (Hebr. 11, 19) ja Isaki peale pandud töötust täita. Ülestõusmise lootus täitis ka Daawetit, kui ta ütles: „Sest Sina ei jäta mu hinge mitte hauda ega jalli, et see, kes Su meelest armas, peab mädanemist nägema“ (Paul 16, 10), ja „Mina saan Su palet näha õiguses, küll ma saan kõik rohkete Su näost, kui ma üles ärkan“ (Paul 17, 15). Veel selgemine astub tõsidus ja ülestõusmise lootus meile prohvetite juures vastu. Jesajas ütleb: „Sinu furnud saavad elusse ja tõusevad ihuga üles; ärgake üles ja laulge rõõmsaste teie, kes põrmus magate, sest Sinu kaste on rohtude kaste; aga need, kes kadunud, paned ja sinna maa sisse langema“ (26, 19). Ja Taanieli raamatust loeme (12, 2): „Ja palju neist, kes mullapõrmus magavad, ärkavad siis üles, teised igaweseks eluks ja teised juureks teotujeks, igaweseks häbits“. Selle usu juurde on juudid alati jäenud. (Waata Matt. 7, 9. 11). Kristuse ajal kahtlesid ainult usknata saduseerid ülestõusmise juures, kuna wariseerid sellest kinni pidasid (Ap. t. 23, 6—8). See suur ja uus, mida Jeesus selle üle kuulutas, ei seisnud mitte selles, et furnud üleüldse kord üles tõusewad, waid et Tema, Tema Jse nad hauast välja kutsub, et Ta ülestõusmine ja elu on. Nõnda ütleb Ta: „Ärge pange seda imeks, sest tund tuleb, millal kõik, kes haudade sees on, peawad Tema (Inimesepoja) healt kuulma ja välja tulema, kes on head teinud, elu ülestõusmiseks, aga kes paha on teinud, hukkamõistmise ülestõusmiseks“ (Joh. 5, 28—29). Nõnda tunnistasid ja uskusid siis ka apostlid ja terve ristikogudus igal ajal kuni tänapäewani furnute ülestõusmist.

Nõndasama kuulutan ma seda ka täna teile, mu kallid

wennad. Kõik surnud tõusewad üles. Seda kinnitab meile Jumala vägi, Jeesuse Kristuse inimeseks saamine, Tema kallid kannatamine ja ülestõusmine, Wana ja Uue Seaduse pühakiri ja ühtlasi ka tarwidus ja nõudmine selle järele iga inimese südames. Usu seda ja õpi seda jälle uueste uskuma, mu armas wend, kes sa siamaale oled kahelnud. Siin ei aita mingi wasturääkimine ega uskmatus. Kõik surnud — kas sa kuuled? — kõik tõusewad üles oma hauast ja tõused ka sina, kas sa seda tahad wõi mitte, kas sa seda uskunud oled wõi mitte. Kõigile, ka sinule, peab surnute ülestõusmine kindlaks saama; ainult küsitaw on, kas sa seda nüüd tõeks tahad tunnistada, kus selle lootuse õnnis vägi sulle weel õnne wõib tuua, wõi tahad sa seda alles siis uskuda, kui sa sel kohutawal päewal, mille eest ükski inimene kõrwale ei saa hoida, oma enese ülestõusmise juures. Seda kui oma kohtumõistjat näed, Kelle silmad on kui tuleleek sel päewal, kus juba hilja on ennast uskudes Tema poole pöörata ja sa mitte ei wõi Tema ees seisma jääda.

Kuid pühakiri wiib meid weel sammu kaugemale surnute ülestõusmise saladuse sisse. Ta räägib weel kindlasti surnute ülestõusmise korraldamisest. Kor. 15, 22—24 loeme: Sest nõnda kui Adamal sees kõik ära surewad, nõnda peab ka kõik Kristuse sees elawaks tehtama. Aga igati oma korra pärast: esimene on Kristus, pärast need, kes Kristuse pärast on, kui Ta tuleb; pärast tuleb ots, kui Tema kuningriigi saab andnud Jumalale ja Isale, kui Ta kõigile walitsusele, ja kõigile meelewallale ja wäele otsa on teinud.“ Siin nimetatakse meile kolme üksteisest lahutatud sündmust: Kristuse ülestõumist, nende ülestõusmist, kes Temas on magama lüüdnud, ja siis lõppu ühes kõikide muude ülestõusmisega, mis siis tuleb, kui wiimsele waenlasele surmale ots on tehtud (waata seals. s. 26). Nagu esimese ja teise sündmuse wahel suur wahedus on, nõndasama on meil, meie kirjakoha peale waadates, ka teise ja kolmanda sündmuse wahel wahedus oodata. Wendenest kahest ülestõusmise-astmest, mille peale Paulus siin tähendab, kõnelewad ka paljud teised kirjakohad. Meie kuulsime juba, kudas Issand Jse elu ülestõusmise ja hukka-

mõistmise ülestõusmise wahel wahet teeb. Johannese ilmutamise-raamat kõneleb juba otsekohe esimesest ülestõusmisest, mis wäga loomulikult weel teist ülestõusmist ette lasseb arwata. Meile öeldakse: „Ünnis ja püha on see, kel oja on esimesest ülestõusmisest; nende üle ei ole teisel surmal mitte meelewalda, waid nemad peawad Jumala ja Kristuse preestrid olema ja Temaga walitsema tuhat aastat“ (Joh. ilmut. 20, 6). Paneme seda tähtsat kohta hoolega tähele. 4. kuni 6. salmini sealsamas peatükis ütleb Johannes: „Ja ma nägin aujürgi ja nemad istusid nende peale, ja kohus anti nende kätte; ja ma nägin nende hingesid, kelle pead olid otfast ära raiutud Teejuse tunnistuse pärast, ja Jumala sõna pärast, ja kes ei wõtnud metsalist ega tema kaju kumardada, ja ei wõtnud tema märki oma otsta ette ega oma käe peale; ja nemad elasid ja walitsesid Kristusega tuhat aastat. Uga teised surnud ei saanud mitte elawaks, kuni need tuhat aastat otsta said. See on esimene ülestõusmine. Ünnis ja püha on see, kel oja on esimesest ülestõusmisest.“ Siin kõneldakse esimesest ülestõusmisest, mis enne tuhande-aastase Kristuse-riigi ülesseadmist sünnib, ja ühest teisest ülestõusmisest, mis alles siis tuleb, kui see m ö d a on, nõnda selgeste, et tõeste arusaamataks jääb, mispärast kristlased sarnase selge ütelse wastu usmataks wõiwad jääda. Ometi on nüisugusid olemas, armjad wennad, kes esimesest ja teisest ülestõusmisest, üleüldse mingisugusest ülestõusmise korraldamisest Pauluse tunnistuste ja Johannese ilmutuste peale waatamata midagi teada ei taha. Nemad ütlewad, et siin esimese ülestõusmise all jedasama waimlist ülestõusmist tuleb mõista, millest meie juba kõnelesime. Nüisugune arwamine ei ole juba sellepärast õige, et siin ülestõusmisest osajaajatena otsekohe neid nimetatakse, kes üsna wististe juba oma eluajal enestele waimlise ülestõusmise poole tee läbi olid murdnud, need on nimelt truid weretunnistajad, kes oma usku surmaga kinnitasid. Wõi ehk wõidakse seda ka siis, kui mitte waimliselt ülestõusnud, waid usmatuse ja patu sees surnud ollakse? Teised waidlewad wastu, et siin ei olla üleüldse ihulikust ülestõusmisest juttugi, sest Ilmutamise-raamatus seiswat: „Ma nägin hingesid.“ Minu men-

nad, iga firjatundja teab, et piiblilisees „hing“ paljudes koh-
tades terwet ihulikku inimest tähendab. Näituseks loeme 1.
Peetr. 3, 20, et weeputuse juures „kahetja hinge“ Noa lae-
was alal hoiti. Kas wiibisid sel korral ainult Noa ja tema
omaste hinged laewas, wõi olid kõik kahetja isikut kõige oma
ihu, hinge ja waimuga seal? Küll ikka wiimane on õige
(Wördle ka 1. Moos. 46, 26—27; Ap. t. 2, 41). Seepärast
kõrwale kõik usuteadlised ettekäänded ja inimeste terawad
targutusjed! Mida Paulus 1. Kor. 15, 23 ainult ette toob,
seda laiendab weel Johanneese Ilmutamise-raamat. See on
Jumala sõna, see on püha. Siin peame meie kumardama
ja usuga wastu wõtma, mis see meie ilmutab. Millal lõpeb
ükskord meieaegsete usuteadlaste peenike uskuatus, kes Jumala
sõnast mitte lugu ei pea, waid eneste arwamisi ja waateid
fõrgemaks peawad? Nemad toetawad endid heameelega Lute-
ruse peale selle asemel, et kord tõelikult otse jelle mehe sõnade
järele teha, kes öelnud on: Jumala nimi on püha, kus
Jumala sõna selgeste ja puhtaste õpetatakse ja meie ka, kui
Jumala lapsed, seda mööda elame. Selleks aita meid, ar-
mas Taewane Jsa! Kes aga teisiti õpetab ja elab kui Jumala
sõna õpetab, see ei pühitse mitte meie seas Jumala nime.
Selle eest hoia meid, armas Taewane Jsa!

Esimesest ülestõusmisest räägib ka Paulus 1. Tesf. 4, 16,
kui ta ütleb: „Sest Issand Jse tahab maha tulla taewast
sõjakäändamise, pea-ingli heale ning Jumala pasunaga, ja kes
Kristuse sees surnud, need peawad üles tõusma esmalt“, nii
siis: mitte kõik surnud ühe korraga, nagu seda harilikult ar-
watakse, waid, nagu ka 1. Kor. 15, 23 selgub, ainult need,
kes Kristuse pärast on. Aga ka Kristus Jse kõneleb esimesest
ülestõusmisest. Ta nimetab seda õigete ülestõusmiseks, kui
ühets wahetks ülekohtuste ülestõusmisest: „See peab sulle ta-
sutama õigete ülestõusmisest.“ (Luuk 14, 14). Luuk. 20, 35
kõneleb Ta jälle otsekohe surnuist ülestõusmisest, milleks aga
iseäralist kõlbamist tarwis läheb. „Aga kes wäärt on arwa-
tud teist maailma saama ja surnuist üles tõusma, ei need
wõta naist ega lähe mehele.“

Wennad, kui õpetaja oma õpilastele, kes wäärt on, et

neid teie hulgast wälja förgemasse järku ülendotakse, seda ütleb, siis on ju selge, et mõningaid ülendatakse, kuna teised tagasi jääwad. Selle ütelusjega tähendab Issand, et lord mingisugune lahkumine tuleb, et ühed teistest waremine üles tõusewad. Edasi. Et furnute ülestõusmisele jõuda, ei ole kellegil tarwis iseäranis igatseda; sest see, et kõik inimesed furnust üles tõusewad, on Pauluse arutuste järele juba mõistetaw ja loomulik tarwidus, mis ülestõusnud Kristuse ja inimese wahelise sarnaduse peal põhjeneb. Igauks p e a b üles tõusma, olgu ta Kain wõi Daawet, Neero*) wõi Paulus, uskugu ta wõi mitte, rõemustagu ta selle pärast wõi mitte. Kudas tuleb aga niüüd Paulus selle juurde, et ta seda nõnda kõrgeks peab, et ta Teda ja Ta ülestõusmise wäge ära tunneb: „Kas ma kuigipidi furnute seast ületõusmisele wõiksin saada?“ Siin seisab ju esimene ülestõusmise-aste küll arwatawaste apostli filma ees, millele ta wastu nõuab tulla ja milleks ta ennast ette walmistab.

Teine, üleüldine ülestõusmine on wiimisel kohtupäewal. Sellest kuuleme Ilmut.:r. 20, 5 öeldawat: „Aga teised furnud ei saanud mitte elawaks, kuni need tuhat aastat täis jaawad.“ Piitlikult kujutatakse asja 13. jalmis: „Ja meri andis furnud, kes tema sees olid, ja surm ja pörguhaud andsid furnud, kes nende sees olid, ja igauhe peale mõisteti kohtu nende tegude järele“.

Meie wõtame kõik kokku, mis meie kuulsime. Surnute ülestõusmine sünnib astmewiisil. Esimene ehk õigete ülestõusmine sünnib Jeesuse Kristuse tulemise ajal, kus Tema omaesed koju toob, ja üleüldine ülestõusmine tuleb wiimisel kohtupäewal. Esimesest ülestõusmisest wõtawad osa kõik need, kes Kristuses magama läinud, õiged, kes seda wäärt on ja teda seepärast öndsaks kiidetakse, kuna wiimasest ülestõusmisest kõik teised osa wõtawad. Issanda sõna omaste ülesäratamisest „wiimisel päewal“ (Joh. 6, 54) ei käi sellele mitte wastu. Meie ei tohi wiimast päewa wiimse kohtuga mitte ära wahes-

*) Pagana-aja Rooma keiser, kelle walituse ajal ristiniimesi iseäranis tagasi kiusati.

tada. Issand näib wiimse päewa all pikemat ajajärku nõistwat, mida Ta omaste kojutoomisega algab ja wiimse kothuga lõpetab.

Esimese ülestõusmise juures üles äratatud jaada on kõi-
kide truide ristitute suur ja püha eesõigus. Kes ristimises
üheks on saanud Kristusega, kes selles Tema taewaliku üles-
tõusmise elu on saanud ja wiimase hingetõmbuseni sellesse
on jäänud ehk jälle ristimise armust on langenud ja temasse
jälle korda seatud on, keda Püha Waim itka enam ja enam
on pühitsenud, et Jeesus Kristus temas kogu wõiks leida, kes
ristikoguduse ühenduse, Tema seaduslike ihu sisse on jäänud,
Tema taewaliku õnnistamise omandanud ja pattude andeks-
andmist saanud, keda Jeesuse Kristuse ihus ja weres, Tema
ülestõusmise ihu õietises söömaajas söödetud ja joodetud on
ja kes austuse efituid on maitfenud, keda ei suuda surm
mitte kinni pidada, kui Issand ilmub, et Oma pruuti Talle
pulma wiia. Hingawa ristikogudusega õjasaamises tuleb ta
ette, ei mitte enam kui wõeras ja rändaja, waid nagu prees-
ter ja kuningas, mitte enam nõtruise- ja surmaihus, waid üles-
tõusmise au ihus muudetult, kuna tema sees ja juures kõik
ilmub, mis Püha Waim temas ennemalt elule on kutsunud.
Ülestõusmise järele igatsewad need, kes Kristusel on magama
läänud. Ülestõusmine ja ainult ülestõusmine on ristikogu-
duse tõsine lootus oma magamaläänud lastele.

Esimene ülestõusmine, kõige ristikoguduse truide kõikidest
sugufondadest ja aegadest, kõikidest erafondadest ja usutunnis-
tustest päritolewate liikmete ülesäratamine on elawate muut-
mise ja ülestõmbamisega ühes Jumala nõupidamise õietine ja
lähem eesmärk (1. Kor. 15, 51; 1. Tesj. 4, 16—18: Wil.
3, 9—11. 20—21). Sest ta on ristikoguduse ühendamine
ja lõpulik täiendamine kõigis tema liikmetes, elawates ja ma-
gamaläänutes, ta on kõige selle ilmutus, mis meie päriselt
olema peame ja milleks meie saame (1. Joh. 3, 2), ta on
meie, kristlaste, õietine olemine, milleks meie uueste oleme
sündinud ristimises (Kol. 3, 3—4), ta on ristikoguduse ja
Kristuse, pruudi ja peigmehe, lõpulik ühendus, ta on Talle
pulmalejõudmine (Ilmut. 19, 6—9), kõikide edaspidiste

töotuste täidmineku algus (Ap. t. 3, 19—21). Jah, üt-
leme seda veel kord, Tema ristifoguduse tõeksjaamine ja al-
les selle läbi lõpulist õndsus juutidele ja paganatele — see
ongi, mida Jumal silmas peab, mida meie kätte peame
püüdma, mis meil oodata on, aga mitte aegajalist terve
maailma ümberpöörämist, ristifoguduse enne täieksjaamist. Mi-
isugune on Tema püha nõupidamine. Õndsate õnnistus ja
äraneetute needmine ei ole mitte ühel viisil selle jumaliku
nõupidamise siuks. Tema õietine eesmärk on nende õndsus
ja austus, keda paremale käele seatakse. Kristus, Kristus ja
Tema ihu aulik täienemine ja pärast täiendatud ristifoguduse
läbi väljaminewad töotused üle Iisraeli, paganate-ilmale ja üle
terwe looduse, see on Tema igawese armastuse nõupidamine.
Pahemal käel seisjate äraneedmine aga on ainult pime, kar-
tuustärataw kuid tarwiline tagumine külg. Nõnda käib siis
jumalik otjus peajasjalikult ainult esimese aga mitte üleül-
dise ülestõusmise kohta. Kui Kristus Ennast Oma jälletu-
lemise juures Oma hülguses ilmutab kui ülestõusnu, siis
peawad — see on Tema igawene nõu — ka need, kes ris-
timise läbi Temaga üheks on jaanud, oma aupaiustuse üles-
tõusmises ilmiks jaama. Wennad, Kristus ja ristifogudus
on üks. Wõtke see suur saladus wastu, tehke seda, kes wõib.
Nad on üks oma saladuslise ülewaltsündimisega, üks oma
waimulikuse ümberlõikamises, üks oma ruskes maapealses
rändamises, oma ristis- ja kannatamises ja lihajuremises, kuid
ka üks oma ülestõusmises ja austuses ja oma funinglik-prees-
terlikus walitsemises igaweses riigis. Seepärast, kus Kristus
on, seal peab ka ristifogudus olema; kui peigmees oma aus-
tuses ilmub, siis peab ka pruut oma hülguses Temale wastu
astuma. See peab awalikuks tulema esimese ülestõusmise tunnil.
Seepärast wotab seda aega taewas ja maa, Iisand ja Tema
pühad inglid ülewal taewas, ristifogudus ning kogu mõist-
mata loodus siin maa peal. „Sest meie teame, et kõik loom
ühtlasi ägab ja suures waewas on tänini,“ ütleb Paulus
Room. 8, 22—23, „aga mitte üksipäinis see, waid ka need
ise, kellel Waimu esimesed annid on, ja meie ägame iseenes-
tes ja wotame laste õigust, see on meie ihu peastmist,“ et

Tema armastuse nõupidamine ometi wiimaks täide wiiakse. Sellepärast on Jeesusel ainult esimene ülestõusmine filmas, kui Ta Johanneese ewangeliumis (Joh. 5, 21. 25; 6, 54; 11, 25—26) ülestõusmisest ja surmude ülesäratamisest kõneleb. Üleüldine ülestõusmine, kõikide teiste äratamine, mis palju hiljemine, alles wiimisel kohtupäewal sünnib, on, nagu juba kuulsime, ainult Jumala Poja inimeseksjaamise kaugem tarwiline järelalus, seega siis teataval määral wiimane aste, mis kõik termelt lõpule wiib.

Oh seda Jumala rikkuse ja tarkuse ja tundmise sügawust! Kudas äraarwamata on Tema kohtumõistmised ja aramõistmata Tema teed! Temale olgu au igaweste! (Room. 11, 33. 36).

Wõib olla, oli paljudele teie jaast kirjaõpetus ülestõusmise korraldusest hoopis tundmata. Meie kõik oleme suurtest Kristuse jälletulemise ja surmude ülestõusmise töötustest tui-malt mööda läinud. Ja otse sellepärast lasub suur süü ristitute peal. Kuid tänu Jumalale, ka meie päewil, kus need töötused ju täide on minemas, awab Issand iseäranis ewangeliumi-usu kogudustes weel paljude tõsiste usklikkude filmad ja südamed ülestõusmise korralduse saladuse tundmiseks. Aegamisi walgub selgus ka sellesse piibli tähtsate tõdede tundmatuse pimedusesse. Meie leiame Luteruse ja paljude teiste usutunnistuste usuteadlasi, professorid ja õpetajaid, kes esimese ja üleüldise ülestõusmise tõsidust wanaaegse ristikoguduse õpetusega sõnas ja kirjas täielikult kokkuseatult kindlalt ja selgelt wälja ütlewad, nagu näituseks Luthardt, Dächsel, Disselhoff, Rink, ja juba sellepärast ei wõi see tõepoolest ka weel tänini laialtwalitsew piibli-õpetuse tundmatus ei waimulik-kude ega koguduseliikmete juures mingisugust wabandust leida. Nüüdsel ajal hakkab täide minema, mida prohwet Daanielile öeldi: tema pitseerigu kõik suured Kristuse jälletulemise ja Tema riigi rajamise töötused kinni „kuni aeg olja saab; siis wõtawad paljud neid läbi ajada ja tundmine läheb suureks.“ (Zaan. 12, 4). Ja Johanneesele öeldi: Ära pane mitte pitseriga kinni sellesinatse raamatu prohwetikuulutamise sõnu, sest et aeg ligi on. Joh. ilmut. 22, 10). Ju-

mala nõupidamisel on aluseks, et Jumal midagi ei tee, ilma et Ta seda enne ette kuulutaks (Amos. 3, 7; Jes. 42, 9). Nõnda on lugu ka surnute ülestõusmisega ja esimese üleil-dise ülestõusmise saladusega.

Armsjad wennad, ülestõusmise sõnum on ehmatuseks pa-tustele ja magajatele. Olgugi, et ta siin küll oma nuhtlewa südametunnistuse healt tähele panemata jätab ja sumbutab ja ilmaliku kohtumõistja karistuse eest peaseb, olgugi et sa, armas wend, siin oma waimu-une kütetes wiibides igasugused üm-berpööramise ja meeleparandamise nõudmised enesest eemale tõrjud, ülestõusmisest äratataks sind ikkagi üles ja ükski ini-mene ei wõi põgeneda igawese kohtumõistja pale eest, kelle ette sa siis pead ilmuma kõige oma patu ja südametunnistuse koor-maga, millest sa selle tunnini mitte lahti ei saanud, siis kui weel õige aeg oli.

Ülestõusmise-jutlus aga on ka wägew taewalik troost kõiges kannatamises ja surmas elawatele ja magamalinutele. Surnute ülestõusmise hisse uskuda on ristiinimeste püha õi-gus, aga ka tõsisem kohus ja see usk on wõim. Kiri ja elu kogemus õpetawad, et surm meie waenlane on. Kui tema kõneleb, siis waikib kõik. Nagu tema wastu maa peal mingit rohku ei ole kaswanud, nõnda ei ole ka tema ja ta libedate haawade wastu mingit õiget troosti leida. Wõi ehk wõib sind matusekõne, mis, nagu see tänapäew wäga sagedaste sünnib, surnut kiites kuni taewatähtedeni ülistab, oma inimliku kiitu-sega niisugusel kohal ja niisugustelt huultelt, kust ainult Ju-mala teod waljult kostma peaksid, tõepoolest trööstida? Iga-sugune inimlik osawõtmine, sõprade trööstiw kinnitamine niisugusel tõsijel ajal, kõik pisarad, mida nad meiega nutawad, kõik lilled ja pärjad, millega nad meid rõemus-tawad — mis aitab see kõik raskel tunnil? Nad wõiwad meie südamele head teha, meie walu waigistada, kuid parandamisest ei ole juttu, parandada wõib ainult usk ülestõusmise hisse, ainult kõikumata kindel teadmine: Nii tõeste, kui ma praegu selle lapse mulda paigutan, tõuseb ta kord üles, nii tõeste, kui ma ta praegu käest ära annan, nõn-dasama kindlaste ja tõelikult saan ma tema kord jälle, ja sel

jällenagemisel ei ole otja igaweste. See õnnis lootus rõemustab ja kindlustab meie südant ka kõige sügawama walu ja wiletsuse tunnil, mil surm kõige armsama meie kõrwalt ära ksjub. Ja seal, seal näitab ennast maailmawõitja ristiusu wägi ja seal peabki ta ennast ismutama. Pagan wõib küll kaebada, ja ta peabki, kui Jumal temale kudagi appi ei tule, meelt heitma, kui surm tema majasse astub, kui tema enese ilma mingisuguse lootuseta sellest peab lahutama, mis tema oma oli, mida tema süda kõige hellamolt armastas. Aga ristiiinimene, armsad wennad, ristiiinimene? — Kui Jumal teda ka kõige raskemine katsuks, mis temale arusaamata oleks, kui ta oma armastatud lapse, kelle küljes ta süda rippus, surmale, kui ta seda oma enese liha ja werd äramädanemisele peab andma ja kui ühes sellega kõik õnn, kõik walgus ja kõik rõem majast näib kadawat ja kõik ilmalik troost kudagi häda parandada ega aidata ei wõi, kui loomulik inimene jõuetult ja kurbalt peab meelt heitma ja koku langema, siis, just sel kõige raskemal tunnil, seisab ristiiinimene kindlalt oma usus ja rõemfalt lootuses. Siis näitab ennast tema südames ristiusu ärawõitew wägi, nagu ainult tõsise ja uskliku südamest ja ei kusagilt mujalt seda leida wõib. Ta teab seda kindlaste, see on ainult lühike uni, millesse ma oma lapse ehk kellegi muu, kelle surm minult on wõtnud, jängitan ja millest ta warsti peab üles ärkama. Ristiiinimeste tarwis on surm oma oda kaotanud; ta on juba wõidetud ja wõidusaak tuleb pea ilmsiks.

Lubage mulle weel ühe näituse waral selgeks teha, mida ma mõtlen. Hiljuti tulin ma õhtul pikemalt teekonnalt tagasi ja ärkasin hommikul waremine kui mu abikaasa ja lapse. Ma rõemustasin nendega ühesolemise pärast ja kuulatasin nende rahulikku hingamist, olin aga kurb, et ma nendega weel mitte kõneleda, läbi käia ei saanud. Nende ligiolekust hoolimata tundsin ma enese ükshku olemat, ei julenud aga mitte nende und segada. Ma soowisin nendele südamest rahulist und ja wotasin igatsusega nende ülesärkamist seatud ajal, ja pärast oli rõem suur. Nõnda, minu wennad, oleme meie ka ükshdased ja mahajäetud ilma nendeta, keda meilt surm on wõtnud. Aga soowime neile rahu, rõemustame, et nad meil

on ja nad surma läbi weel igaweste kadunud pole, rõemus-
tame, et meil nendega Kristuses osasaamist on, ja ootame igat-
susjega nende ärkamist ülestõusmise austuses. Siis on meie
kõikide rõem täielik.

Armsad wennad, iga inimese südames on nälg ja igat-
sus. Üks tahab haigusjst, puudusest ja selle elu muredest lahti
jaada, teine igatsseb neid, kes surma läbi temast on lahkunud,
jälle näha; üks tahab ikka kaugemale ja sügavamale looduse-
saladuste ja waimuilma sisse tungida, teine püüab Kolmainu
Jumala nõu ja tööde tundmise, pühituse, wabaduse poole ja
ikka suuremasse osasaamisesse Temaga. Niisugune igatsus täi-
dab inimese südant ja võib teda ka häwitada. Millal peab
aga see nälg, mida Jumal Ise inimese südamesse on pannud,
kord kustutatud saama? „Mina tahan Sinu palet näha õigusel
ja sõõnuks jaada Sinu pole paistusest. kui ma üles ärgan“,
ütleb Taawet (Paul 17, 15). Surnuist ülestõusmisega saab
see nälg igaweste kustutatud. Uus ülestõusmise ihu on lahti
patust, haigusjst ja puudusest; ei tal ole enam walu ega hä-
dahüüdeid, Jumal Ise kuuwatab kõik pisjarad ta filmist. Kõi-
kide elawate ja magamaläinutega, kes meiega üks olid Kris-
tuses, ühendatult, awatkse meie filmad Jumala rikkusele ja
juurusele Tema looduses, loodusesaladustele ja inimese wai-
mule, aga kõige esmalt Temale. Siis ei ole meil Temaga
osasaamist mitte enam ajalikkude asjade kätte all, waid katmata
palega näeme meie Teda, Kristust, palest palesse ja elame
igaweste Temaga täielikus osasaamises. Jah, kõik warjud
ja katted kaowad, siis läheme selgusest selgusele ja Teda ja
Tema praegu meie warjatud walitsust siis ühes ühiskutega,
terwe ristikogudusega ja rahwastega waadelda, mõista ja
kumardada, see on Jumala laste wabadus. Oh, kui ära-
rääkimata täidetud oleme meie siis, kui me Tema kaju järele
ärkame!

Kuid see kõik võib meie südant ka niüid juba ette rõe-
mustada ja õndsa eelmaitsega täita, aga ainult siis, kui
meie usk ülestõusmise sisse mitte surnud ei ole, waid elaw,
mitte wiljata usulause, waid wõim ja lootus, kui meie sur-
nute ülestõusmist mitte ainult ei usu, waid ootame, tema

üle rõemustame ja tema kättejõudmist palume. Wanaaegse ristikoguduse Nikea usutunnistuses seisab: „Meie ootame furnute ülestõusmist ja tulewase ilma elu,“ ja Rooma katehismuses on öeldud, et meie Kristuse jälletulemisele kõige põlewama südidusega wastu peame vaatama. Kas teie teete seda, armsad wennad? Kas teie ootate furnute ülestõusmist? Ma arwan, seda teewad wist wäga wähesed teie seas. Kas peab aga see aeg, kus meie magamaläinutest lahus oleme, itka edasi kestma? Kas peab surm oma saaki igaweste kinni pidama ja kas ei anta mitte kõikidele magamaläinutele, nagu Peetrus (Ap. t. 2, 24) tähendab, kui neid surmapaelust peastetakse, nende ihu austuses ja surematuses jälle tagasi? Kas peab surm alatasta uut saaki enesele nõudma ja niipalju südamewalu inimestele saatma? Kas läheb kõik igaweste nõndasama edasi? Kas ei ilmu siis lunastamise täielik wili ialgi, kas ei saa ju kord meie Ünnistegija kannatamise ja surma werise külwi järele täielikku lõikust? Kas ei pea Jeesus Kristus, kes ometi surmalt tema wõimuse ära wõttis, ialgi kui Eluwürst ja Surmastpeastja ette astuma, et seda Oma tööd kord ometi terwele maailmale ilmutada, surmalt tema saaki ära wõtta ja seda kalli wõiduhinnana Oma Isa kätte wiia? Kas ei lähe siis Jumala nõupidamine millalgi täide, kas ei lähe Tema suurend töötused millalgi tõeks?

Mu wennad, meie ei tohi, ei wõi mitte niisuguse Kristuse tööwiljaga rahul olla, mida ainult mõni üksik maitseb, nii kosutaw, kui ta ka on. Meie peame terwe Jumala armunõu täidewiimise poole püüdma, et kõik lõpuni läbi wiidaks. Sellepärast ootkem, palugem oma toateses, oma perekonnas, koguduse jumalateenistusel, et Jumal rutuste selle aja lasets tulla, kus Ta Oma paremalt käelt Seda läkitab, Keda Ta läkitada tahab, Kelle ilmumisel Tema magamaläinud pühad austuse-ihudes üles tõusewad ja need, kes Tema tulemise juures elawad ja üle jääwad, Temale wastu kistakse ja Tema juurde jääwad igal ajal rõemusteledeks Tema aupaiatuses, Tema sarnasets tehtud aus ja hülguses ja keda Tema läbi ühes Tema terwe ristikogudusega pühalt ja ilma

roojamärgita ette seatakse Tema pale paistusesse ärarääkimata rõemuga. „Kes seda päewa mitte ei igatse,“ ütleb Luterns Kristuse tulemise jutluses a. 1532, „see ei tunne veel Meie Issa palwet. Ta ei wõi seda mitte paluda ega usus wälja öelda. Kudas wõid ja öelda: „Mina usun liha ülestõusmist ja igawest elu,“ kui sa teda, see tähendab seda päewa, mitte ei igatse?“ Ta mõtleb magamaläinud pühade peale, „kes seal unustatult mullas magawad, et Jumal Enese ja Oma ristikoguduse juures Oma au üles näitaks, Oma nime ja nende were eest kätte tasuks ja need jälle nende austusele tooks.“

Kui nüüd ristikogudus nõnda ootab ja oma laste ülestõusmise ja täieksaamise pärast Jumala poole wahet pidamata kispandab, nagu lestinaine ülekohtuse kohtumõistja ees, kas ei peaks siis Issand mitte kuulma, kudas nad päewal ja ööl Tema poole hüüawad, kas ei peaks Issand neid pea kuulda wõtma? Jah, Ta kuuleb meid tõeste ja lasseb meie usku ülestõusmise sisse warsti kõikide ülestõusnute õndsaks nägemiseks saada. Amen.

Elaw lootus, liha ülestõusmine, ülestõusmise lähedus.

Kallid wennad!

Eelmise kõne lõpul rääkisime meie oma kohusest furnute ülestõusmist oodata, tema pärast rõemustada ja Jumalalt tema kiirendamist paluda. Mistarwis oli selle kohustuse täitmiseks esmalt tarnast meeldetuletust waja, kust tuleb see liig wähene huwitus furnute ülestõusmise wastu ja kirjaõpetuse tundmatus? Mis pärast on meie süda peaaegu tühi sest lootusest, miks ei rõemusta meie mitte tõsiselt selle üle, et ülestõusmine wiimaks ometi kätte jõuab, ja miks ei palu meie mitte Jumalalt selle rutulist ligijõudmist? Kust tuleb, et meie keskel ülestõusmise tähenduse kohta Jumala nõupidamistes nõnda wähe mõistmist ja arusaamist on? Selle kõige põhjus ei seisja mitte ainult alatafa laialilagunewas leiguses usutõdede wastu ega kaswawa uskmatuses üleüldse, waid suuremalt jaolt usklike juures on siin põhjuseks ühekülgne arwamine ja sagedaste hoopis wale ettekujutus surmast ja magamaläinute seisukorrast, nagu seda pea igal pool näha wõime.

Sarilikult nähtakse surmas oma sõpra ja hauataguses olemises meie usurändamise lõpuliikku eesmärki. Ustatse, nagu saaksite meie õndsja surma läbi täiussele, oma õigele otstarbele, dietielsele määramisele, austusesse ja nagu tooks ainult surm õige lunastuse. Ja mitte sugugi harwa ei kõnelda surmawoodi juures, nagu peaks surnu kohe mõne filmapilgu jookkul oma taewase Rohumõistja ette ilmuma, et seal igawest otjust oma kohta kuulda. Sarnased mõtted walitsewad enamaste meie matusekõnedes, palwetes ja surmalauludes. Ja sellest tulebki, et kristlikudel matustel, olgugi, et usulised kumbed siin ja seal, nagu näituseks Hessenis, selle peale näitawad, ometi tulewast magamaläinute ülestõusmist, sellega siis ainukest õiget

haavade parandamist, kindlast ei tunnista ega ei paluta. Täine kristlik enesetundmine ei tunne isegi pühalikkudes kirikupalvetes ristiinimeste elutee lõpu-otstarbena tõeste midagi teist ega kõrgemat kui õndsalt lahkuda. Seda näeme sellest, et üks kaunis üleüldiselt tarvitataw Luteruse usu kirikupalwe, mida igal pühapäewal ette kantakse, selle ajemel, et Jeesuse Kristuse tulemise järele hüüda, ainult seda paluda teab, et Jumal „wiimaks, kui meie tunnike tuleb, õndsas otša meie annaks,“ ja sellest, et Rooma-Katoliku kiriku ingliterwitus Jumala ema käest abi palub „nüüd ja meie lahkumisetunnil“. Ma mäletan, kudas ühe mulle ligidalseiswa uskliku ristiinimese surma juures suurem hulk osawõtlikkude sõprade leinakirjadest ainult rõemu- ja terwitusekirjad olid, sest lahkunu olla ju nüüd kõrgemale täiuse-astmele saanud, ja — nagu wagad wanemad oma lapsi surma puhul soowi awaldasid, Jumal juhtigu neid endid, nende teised lapsed ühes kõige nende armsatega sinna, kus nende lahkunud lapsuke praegu wiibib, see on, lastu Jumal neid õndsalt surra. Õnnist surma ja õnnist lahkumist seda peetakse, küsige kelle käest tahate, iga kristlase õigeks ja ainsaks eesmärgiks.

Uga kuigi asi nõnda, kuigi see tõeste kindel teadmine oleks, mu wennad, mispärasi kirjub siis elu ennast nii lõpmata raskest ihust lahti, mispärast lahtub siis enamaste ifka hing ihust hirmsa wõitluse järele? Kas surmaheitlus on tühi asi? Kas ihu mädanemine näib tõeste edusamm olewat? Kust tuleb siis see elust kinnihoidmine, hirm surma eest, mis iga inimese juures loomulik on, kust tuleb kõige selle koledus, mis kudagi surmaga ühenduses seisab? Miks kannate teie surmajuhumistel leinariiet ja miks ei pea teie siis mitte parem rõemupidu rõemusas lootuses, et teie isa wõi laps nüüd ometi ja õnnelikult oma täielikule määratud eesmärgile jõudis? Wõi ehk leinan mina ainult oma enesearmastuse pärast, et mul nüüd last enam ei ole, wõi leinan ma kedagi teist seda tema töö keskelt ära kisti, wõi leinan ma muude sarnaste ifklikkude ja tundlikkude põhjuste pärast? Ei mitte, mu wennad, waid sellepärast, et surm inimese waenlane on. Ta on hirmsam wastolu, on kare lõhe looduses, sest et ta ihu ja

hinge lahutab. Ta lahutab seda, mis Jumal ühte on pannud. Gerlach ütleb oma piibliseletuses (2. Kor. 5, 4. juurde): „Inimlik loomus kohkub surma kui patupalga eest tagasi. Kõledat tunnet—Jumalast, kõige elu ja kõige õndsuse allikast, mida inimene oma ihu häwinemise juures aimab—wägiwaldselt eemale tõugatud olla, selle äraneedmise eeltundmist, mida ta kui patune ära on teeninud ja mille äärest teda peastja armu käsi mööda saadab, ei võeta ka mitte usklikult kristlaselt surmalähennemisel ära“. Sellele waenlasele saagiks saada ehk temale ohwrit tuua on igale inimesesüdamele hirmus. Terwe inimesemõte ja tundmus kõikidel aegadel, sest saadik kui maailmas inimesed olemas, on oma surmahirmu ja kartusega selge ja taltfutamata protest praegu surma kohta walitsewate arwamiste wildakuse wastu, ta on alaline karjatus selle kohutawama inimesewaenlase ees ja hülje tema wastu. See on üks külg. Aga küsimine edasi: Kui asi nõnda oleks, kui lahkunu hing tõeste kohe surma järele Taewase Kohtumõistja ette peaks ilmuma, kuhu oleks siis weel wiimist kohtupäewa waja, ja kui tema hing kohe selle järele oma austuse ja täiuse sisse läheb, milleks on siis weel ülestõusmist tarwis? Tehke see endile ometi kord selgeks. Kas ei pane need, kes nõndawiisi surmast kõnelewad, sugugi tähele, et nad Jumala nõupidamised teifiti pööravad ja kõik segamine wiskawad? Ja mispärast andis siis Issand Oma apostlitele wäe ja meelewalla surnuid üles äratada (Matt. 10, 8)? Kas sa tahad nüüd Temale ja apostlitele kibedalt ette heita, et nad Saatsaruse, Tabea ja weel mõned teised elusse tagasi kutsusid? Wennad, kas te ei pane tähele, kuhu teie sattute!

Aga mida õpetab pühakiri surma kohta ja milleks nimetab ta seda? Piibel kinnitab sedasama, mis süda meile ütleb. Ta nimetab surma lühidalt waenlaseks. Paulus ütleb 1. Kor. 11, 26: „Wiimane waenlane, sellele ots tehakse, on surm,“ ja mitte üheski kohas ei kujuta teda pühakiri kui sõpra, mitte kusil ei tähendata teda kui lootmise-asja ja eesmärki. Piibel õpetab meile, et alguses surma mitte maailmas ei olnud. Jumal on inimesed loonud, aga mitte surma tarwis, waid et nad elaksid. Alles patu läbi tuli surm, inimese purustamine,

maailma. Alles patu pärast on Jumala kuu niisuguseks saanud kui rohi, ja kadumaks kui dieke väljal (Paul 103, 15). Surm on karistus patu pärast; ta on patu palk, nagu seda Paulus Room. 6, 23 meelde tuletab, ja Room. 5, 12 ütleb ta: „Nõnda on ka surm kõikide inimeste sisse läinud, sest et nemad kõik on pattu teinud“, ja Jakobus ütleb 1, 15, et patt siis surma sünnitab, kui ta täieste tehtakse. Waadake, wennad, nõnda räägib pühakiri surma kohta. Aga kui teistiti kõnelewad meie aja kristlased! Seda peaksite tõsiselt filmas pidama. Siis saab see wastolu meie ikka selgemaks, aga ikka enam väljakannatamataks, meie saame wale surma-ettekujutustest lahti ja tungime tõsise kirjatundmise ja mõistmise sisse.

Jah, ütled sa, aga kas ei ole surm nii mõnelegi lunastuseks? Kui kellelgi pikk, raske elu seljataga on ja ta ainult igatseb waewa, haiguse ja puuduse raskest koormast, mis elu temale peale on pannud, lahti ja kõikide oma armsatega, kes tema eel ju surma on läinud, jälle ühendatud saada ja kui surm siis tuleb, teda kõigest lahti teeb ja tedagi sinna saadab, kus tema wanemad ja wennad on, kas ei ligine surm temale siin mitte kui sõber, kui lunastaja? Ma annan sulle järele, niisugusele inimesele peab soowima, et ta oma koormast lahti saaks. Isegi Paulusel oli pärast tema raskest apostli-elu tahtmist lahkuda (Wilipp. 1, 23). Jah, kui meie kõigile raskustele, mida seehinane maailm inimesele pakub, weel kõige raskema, see on wõitluse patu wastu ja alalise pattude ja kuritegude, Jumala nime ja tema käskude põlgamise ning teotamise nähtuse juurde paneme, siis peame meie tõeste wabastamist, sellest kurjast ilmast lahtipeasemist kõigest südamest igatsema. Aga surma, kui taha ja lahkest ta meie juurde ka ei astuks, nimetab pühakiri juba lord waenlaseks ja selle wastu ei ole meil midagi teha. Ja kas tõeste on see lunastamine, see on lahtitegemine, kui inimene, olgugi et ta selle elu koormast wabastataks, nüüd uutesse küttesse, igawesesse hädasse mitte ainult oma filmapillise suremise walusse, waid surmahädasse sõlmitaks ja neid sõlmi enne jälle „lahi peastma“ peab? Kas sa ei mõistaks enesele teist teed, täielikku, mitmekülgselt lunastamist, ette kujutada? Kas sa ei tunne mitte

niiugust teed, kus meie selle ihu ja selle elu wõitluse, waewa ja walu koormaft lahti ja wabad oleme, kus meie magama-läinutega jälle ühendatud saame, ilma et meil enne selle waen-lasega wõidelda ja temale alla anda oleks tarwis? Kas sa pole kunagi Jumala laste õigest wabaduse-teeft kuulnud, mis mitte selles ei seis, et meid ihust wabastataks, waid selles, et meie ihu ära peastetaks (Room. 8, 23), ja mida meie, nagu Paulus ütleb, peame ootama? Sa ütled: ei, niiugust teed ei tunne ma mitte. Koh, siis tahan ma sulle seda teed näidata, mu armas wend. See tee seisab selles, et meid meie Issanda ja Õnnistegija Jeesuse Kristuse jälletulemisel elawalt muudetaks ja Tema wastu kistaks, et meie alati Tema juures oleks ja Teda näeks, nii kui Tema on. „Waata, ma ütlen teile ühe salajase asja: ei meie küll kõik lähe magama, aga meid kõiki peab muudetama äkitselt ühes filmapilkumises wiimase pasunaga; sest pasun peab hüüdma ja surnud peawad üles tõusma hukkaminemata põlwes, ja meid peab muudetama“, ütleb Paulus 1. Kor. 15, 51—52; ja 1. Tess. 4, 16—18 kõneleb ta jälle: „Sest et Issand Jse tahab maha tulla taewast sõjakisendamise, peaingli heale ning Jumala pasunaga, ja kes Kristuse sees surnud, need peawad üles tõusma esmalt; pärast peab meid, kes meie elame ja üle jääme, ühtlasi nendega pilwete sees kistama Issanda wastu taewa poole; ja nõnda peame meie ikka Issandaga olema Kinnitage nüüd üksteist nendefinaste sõnadega“. „Aga meie teame, et meie, kui Ta awalikuks saab, Tema sarnased oleme, sest siis näeme Teda nii kui Tema on“ (1. Joh. 3, 2). See on ristiinimese õige, täielik lunastamine ja ärapeastmine seftinatseft maailmast. Sel õndsjal filmapilgul peafeme meie ihust ja haiguseft ja walust, sest meie omandame äraseletatud ihu (Wilipp. 3, 21). Kõigil meie wõitlemistel ja patu wastu seisimisel on siis ots; siis algab meie täielik olemine. Meie igatsus magamaläinud wendade järele on siis waigistatud, sest nemad tõujewad siis üles oma ülestõusmise austuses ja meie oleme nendega igaweses ojasamises. Ja meie lõpulik igatsus Issanda Oeje järele on ka täide läinud; meie astume täielikumasse, isiklikusse ja nähtawasse ojasamisesse Tema. Ja

seda kõike saame meie kätte, ilma surma nägemata, ilma, et
 esmalt kõige raskemat patukaristust, nimelt surma, läbi teha.
 Ühe sõnaga: mida esimene ülestõusmine magamaläinutele,
 seda on muutmine elawatele; ta on meie täielik lunastamine
 Jumala laste tõsisele ja aulisele wabadusele Kristuse jälletu-
 lemise ajal. Kui Paulus Room. 8, 21 sellest juttu teeb, siis
 mõtleb ta ikka ainult seda teed ja sellesama tee peale tähendades
 kõneleb ta 1. Kor. 15, 51: „Et meie küll kõik lähe
 magama, aga meid kõiki peab muudetama“. Kas pole tõsi,
 mu armsad wennad, see on õnnis lootus, ärarääkimata kõrge
 ja kallis eesmärk. Kui kahju, et meie selle eesmärgi filmist
 ära oleme kaotanud ja selle asemel, et oma igatsewaid pilku-
 sid alati tema peale juhtida, nõnda kergeste surmaga kokku
 oleme leppinud ja surra tahame, kuna meie ometi ainult peaf-
 sine ootama, millal meie kaduw ihu enesele hukkaminemata
 põlwe wõtab ja millal surm ära neelatakse wõimuse sisse,
 nagu Paulus 1. Kor. 15, 54—55 ütleb! Et meie sellest
 apostlikust lootusest nõnda kaugele kõrwale läinud ja pealegi
 otsekohe selle õige ja ainu kristliku lootuse enestest kõrwale
 oleme heitnud, see on raske süü, mis ristitute peal lasub.
 Meie usk on nõrkenud. Meie usk on weel tugew küllalt, et
 õndsja suremise ja puhkamise peale näidata ja ennast selle wastu
 walmistada, kuid ülestõusmise eesmärki, muutmist ja Temale
 wastuminekut, seda õnnist imetegu elujõuliselt tundma õppida,
 selle peale näidata ja ennast selleks ette walmistada — selle
 tarwis on meie usk nõrk.

Kõikide kristlaste — õpetajate ja koguduseliikmete — töö ei
 ole tänapäew midagi muud kui ükspäi ristiinimese ettevalmis-
 tamine tema isiklikuks õndsaks saamiseks, wõi weel enam: tema
 õndsaks surmaks. Wennad, ma tunnen kõrgemat eesmärki
 kui minu enese isiku õndsus, mis weel esiteks surma-orust läbi
 wiib. Siin olen ma küll wiimase jõuga lõpuni wõidelnud;
 millal on aga üleüldise nutt, õhkamine ja wõitlus lõppenud?
 Millal pühitakse kõik pisarad filmist? Mis eesmärk see on?
 See on terwe ristikoguduse täiendamine, kes siis ka minu pi-
 sarad eneses ühendab magamaläinute ülesäratamise ja elawate
 muutmise läbi Kristuse jälletulemise ajal, ja kõikide suurte

õnnistuse-töötuste täitmine, mis waesele Jsraelile, pimeduses ja surma warjus istuwatele paganarahwale ja surmaneedmise all ägawale loodusele on antud. Jsšanda nõupidamiste täidewiimine ja Tema riigi rajamine, see on eesmärk, mis sada, kuhat korda kõrgem ja aulikum on kui minu enese õndus. Selle täideminekut ootab Jsšand, sedasama ootawad kõik pühad inglid; ka ainult seda eesmärki ja ei mitte midagi muud peakšime meiegi ootama. Ja see kõik algab Kristuse jälletulemise ajal, aga weel mitte wiimse kohtu päewaks, waid, nagu meie seda juba ennemalt paljudest kirjakohtadest nägime ja Jsšand Ise tähendamisešonas kümnest neitsist ja weel mitmel pool mujal kõneleb, Tema Omaste üleswõtmiseks ja kojuwiimiseks. Joh. 14, 3 ütleb Tema: „Siis tulen Mina jälle ja tahan teid Enese juurde wõtta, et teie ka olete, kus Mina olen“, ja Matt. 24, 40—41: „Kui Inimesepoeg jälle tuleb, siis on kaks wäljal: teine wõetakse wastu (algusteeles: wõetakse üles) ja teine jäetakse maha. Kaks naisterahwast on jahwatamas weskil: teine wõetakse wastu (algusteeles: wõetakse üles) ja teine jäetakse maha“. Sellega wõrdle 1. Tess. 4, 16—18. Seda peigmehe tulemist omaste kojuwiimiseks ei tohi mitte Kuninga tulemisega Tema waenlaste häwitamiseks ja Tema riigi jalalaseadmiseks, millest niisuguses kohas nagu Juud. 14—15 ja IImut. 19, 11—21 kõneldakse, ega ka wiimse kohtupäewaga ära segada. Need on kolm hoopis isesugust sündmust. Kristuse jälletulemine ei ole mitte ainuke sündmus, waid terwe lugu, terwe sündmuse-ahel, nagu seda Peetrus Ap. t. 3, 19—21 ja Paulus 1. Kor. 15, 22—26 tunnistawad.

Kristuse jälletulemise lootusega olid ristiniimesed alguses täidetud. Nad olid nende sarnased, kes oma Jsšanda ilmutist ootasid, kes wälja läksid peigmehele wastu (1. Kor. 1, 7). Üksinda seks otstarbeks walmistati neid apostlite poolt šonas ja kirjas ette (Wilipp. 3, 20—21; 1. Tess. 1, 10. 3, 13, 5, 23; 2. Tess. 1, 7; 1. Joh. 3, 2; Jak. 5, 7). Ja nõnda wõib seda seletada, et Uues Testamendis kusagil lootuse eesmärgiks ja meie sõbraks surma ette ei seata. Sinna, kus Uue Testamendi kirjad Kristuse jälletulemisest kõnelewad, on

meie aja kristlased surma ajetanud, ütleb Blumhardt. See on firja wasimine meie päewil. Selles lootuses Kristuse jälletulemise peale ütleb Paulus 2. Kor. 5. 1—4: „Sest meie teame, kui meie aja mullane hoone maha kistakse, et meil eluase on Jumala käest: hoone, mis ei ole kättega tehtud, waid igawene taewas. Sest ka selle maja sees ohkame meie ja igatsjeme oma eluaset taga, mis taewast on, et meid sellega üle kaetaks. Ometi nõnda, et meid leitakse kaetud aga mitte alasti olewat. Sest meiegi, kes siin majas oleme, ohkame ja oleme waewatud, sest et meie ei taha riideist peastetud waid kaetud olla, et see, mis surelik on, ära neelataks elust.“ Siin awaldab apostel nõnda selgeste oma lootust mitte jurra (riideist peastetud saada), waid äraseletatud ihuga muudetud (kaetud) saada. Meidsamu mõtteid leiame weel kiriku-isa Tertullianuse juures, kes neid kolmandal aastasajal omal wiisil findlalt ja tõendawalt wälja ütles. Ta ütleb: „See armu-eesõigus ootab neid, keda Issanda tulemisel weel lihas leitakse olewat ja kes Kristuse-wastase aegade waljuse tõttu ära on teeninud ainult muutmise teel lühendatud surmakäigu läbi ülestõusnuttega kokku saada. (1. Tess. 4). Sest kes ei peaks mitte tahtma, nõnda kaua kui ta weel lihas wiibib, surematuse-riiet selga panna ja elu edasi jatkata, kuna ta oma suremise on tallele pannud selle asemele tulnud ümbermuutmise läbi, nõnda et ta altimast midagi tähele ei pane, kus kõik wiimase krossini ära peab maksma“ (de resurr. carnis). Siin ja jeal leiame ka weel hiljemal ajal seda lootust, kui ületalwe hoitud seemnetera, kui tajakõõguwat igawest lampi kiriku pühas paigas. „Oh et Sina Ise pea tuleksid? Ma loen filmapilkusid, tule ometi, enne kui mu süda ära külmab, enne kui surm kätte jõuab,“ laulab August Hermann Francke ühes oma kirikulaulus, ja mõnest muusiki ewangeliumi-kiriku laulust paistab meile seesama wotus ja igatsus wastu. Üleüldiselt ja terwelt kokku wõttes on see lootus aastasadade jooksul ikka enam kustunud ja Kristuse jälletulemine ei ole enam mitte elawa lootmise asi, waid seda tarwitatakse ainult kui surnud, wiljata usulauset. Otskohe esimeste kristlaste ja apostel Pauluse soowide ja tahtmistest wastu ei taheta praegu mitte

enam kaetud waid riieatest lahti peastetud saada, ei minda mitte enam Issandale wastu, waid surmale. Mida Albrecht Bengel oma aja kohta ütleb, wõiks ka meie aja kohta kää: „Paljud asetawad terwe usuteaduse kunsti sisse surema. Kuid see on wõeriti tegu. Kristiinimesel kõige tähtsam on patu jeeft armu sisse jõuda ja siis mitte surma, waid rõemuga Jeesuse ilmu- mist oodata. Surm on ainult kõrwaline asi.“

Kuid, Jumal olgu tänatud, selle lapse soow, kes oma surijat õekest nähes ütles: „Ma tahaksin parem surematast taewasse saada,“ see ainuõige ja tõsine elaw kristlik lootus on tänapäewal Tema armu läbi jälle paljude südamess uueste elawaks saanud. Ja nõnda sütilagu ka Jumal teis, minu wennad, seda õnnist lootust, nõnda kui ta kord Pauluse ja üleüldse eestimete kristlaste südant täitis, et teie mitte enam õndsale surmale kui eneste kristiinimese elukäigu lõpule wastu ei läheks, waid Kristuse jälletulemisele ja meie kokkukogumisele Tema juurde austuses wastu waataksite. Ütleme weel kord: Kristliku lootuse eesmärk ei ole mitte üksiku hinge õndsus pärast surma, waid Jumala ühendatud nõupidamiste täidewi- mine. Seda peame ootama, seda peame paluma, selle pärast rõemustama ja selleks ennast ette walmistama.

Siiski ei ole Kristuses magamaläinute seisukord, sest et ta meie täiuse seisukord ega lõpu-eesmärk pole, weel mitte tudagi kurb ehk isegi hirmus. Päriss tõeste mitte, arm- sad wennad. Meie teame sellest ainult wäga wähe. Nõnda rääkis hiljuti üks ema, et ta oma poja surma järel pühä- kirja juure usinusega läbi uuris, et wõimalikult palju oma magamaläinud lapse asupaigast ja üleüldse tema seisukorrast teada saada; aga õige wähe leidis ta. Ja kas ei ole ka teie mitte ise tähele pannud, et piiblis nõnda wähe magamaläinute seisukorrast ja nõnda palju ülestõusmisest ja igawesest elust on öeldud, just nagu oleks Jumal surnute seisukorraks loori ette tõmbanud, mida Ta ainult siit ja sealst korraks kergitab? Kas pole see asjalugu, et meie sellest seisukorrast Jumala tahtmise järele mitte teadma ei pea ja teada ei tarwits, ka mitte selge näpunäide selleks, et surm mitte sugugi meie päris

eesmärk, meie lõpulik määramine pole? Aga Kristuse jälle-
tulmise, ülestõusmise ja igawese elu kohta on firi täis sel-
gust ja walgust. Seda pange tähele.

Seda wähestki, mis Jumala sõna magamaläinute seisukor-
ra kohta ütleb, peame meie õiglaselt ja healmeelel, niisama
ka mõistlikult ja kainelt, õrnalt ja puhtalt wastu wõtma,
sest see wõib ja peab meie südant ärarääkimata troosti, rahu
ja rõemuga täitma meie mitmesuguste Issandas hingawate
wendade pärast. Aga maha kõik iseeneje sepiitsetud haiglased
ja piibliwastased ettekujutused ja õpetused, mida maailm
tänapäew täis on, ja mis oma magedate unistustega iga
terwe-mõttelise õpetuse wastu käiwad!

„Õndsad on need surnud, kes Issandas surewad; sest
ajast, tõeste, ütleb Waim, nemad hingawad oma waewast ja
nende teod käiwad nende järele.“ Nõnda kõneleb pühakiri
Ilmut. r. 14, 13 Issandas magamaläinute seisukorrast. Ta
nimetab seda rahu sees wiibimiseks.

Kui surm kätte jõuab, siis lahkuwad ihu ja hing teine-
teisest; ihu antakse hauale ja mädanemisele, hing läheb surma-
riiki; Issanda sees magamaläinud hing läheb õndsasse rahusse.
See on peastmine kõikidest sellesinatse õela maailma kurjustest,
see on lahtioluk haigusest ja walust, näljast ja hädast, murest
ja kannatamisest, kõigest patust ja waenlase kawalast peale-
käimisest. Oh kui õnnis on see rahu Jumalas, see puhka-
mine raske töö järele, see waitus pärast rasket ja kardetawat
tormi! Jah, kallid wennad, ärarääkimata õnnis rahu on see,
mis truidele osaks saab. Seisukord pärast surma, mis pagana-
tele ja ka juutidele oma pimedada paiga ja Jumalast mahajäe-
tud oleku tõttu hirmu tegi, on ristiniimese tarwis kõik oma
kõleduse hoopis tükis ära kaotanud. Sest Kristus on teda
pühitsenud. Selle aja sees, kui Ta, nagu meie usutunnistu-
ses seisab, pörguhauda, see on surmariiki, läks (oma piibli
ümberpanekutes tähendab Uterus ikka surmariiki sõnaga
„pörgu“, mille all meie mitte seda igawest äraneedmise paika
mõtlemada ei pea, kuhu kurat ühes oma seltsiga alles wiimsel
kohtupäewal heidetakse), selle aja sees, kui Tema magama-
läinute paika, nagu seda Peetrus (1. Peetr. 3, 19) tunnis-

tab, waimus alla läts ja waimudele, kes wangis on, ewangeliumi kuulutas, on Ta seda paika pühitsenud. Sellepärast wõib ristiniimene rõemsa usaldusega öelda: „Kui meie elame, siis meie elame Issandale ja kui meie sureme, siis meie sureme Issandale“ (Room. 14, 8). Wäga magus troost usklikule on teadmine, et Kristus ju temale ka surmariiki on eeli läinud ja ta ka seal oma Issandast lahutatud ei saa. Usklikule ei ole ta mitte hirmupaigaks, waid paradüüks. „Täna pead ja Minuga paradüüsis olema,“ ütleb surija Ünnistegija kurjategija wastu (Luuk. 23, 43). Ta ei ütle mitte: „Täna weel pead ja Minuga Jumala paremal käel seisma“, — sinna ülendati Kristus alles Tema taewaminemise juures, — ja Ta ei kõnele ka mitte igawesest kohtumõistjast, kelle ette igauks, nagu meie Matt. 25, 31—46 kuuleme ja nagu see igal lapsel teada on, alles wiimisel kohtupäewal peab ilmuma. Ta ei ütle ka mitte: „igaweses austuses“, waid: „täna pead ja Minuga paradüüsis olema.“ Kurjategija hing pidi sinnasamasse saama, kuhu Seesuse püha hing läks, — surnute riiki, kus teda aga, nagu seda juba Paul. 16, 10 töötatud oli, mitte maha ei pea jätama.

Pilgu sinna riiki heidame meie rikka mehe ja waeße Saatjaruse loos. Siin kuuleme meie wahetegemist õndsate ja mitte-õndsate wahel, ülepeasemata kuristikust nende mõlemate wahel. Ünnetu rikas mees on waewas ja piinas, kuna Saatjarus wagade isadega, kes ju enne teda sinna on läinud, otjekoheses ühenduses olles õnnist troosti, rahu ja puhkust maitseb. See on kahetordne ootamine, mis seal kõik: täidab. Ühed igatsewad esimese ülestõusmise õnnist tundi, kus nad oma taewase sõbra, Ünnistegija ja Issanda healt kuulewad ja üles tõusewad waimulikkude ihudega, et Demaga ühes igawese au sisse minna ja Tema juures olla igal ajal. Teised ootawad kirjeldamata hirmuga wiimast kohtupäewa, kus ka nemad üleüldisel ülestõusmisel oma ihudega peawad, ette tulema ja Tema ette ilmuma, et Tema, Oma pühaduses walju kohtumõistja suust siis oma igawese äraneedmise otsust kuulda.

Seda õpetab pühakiri meile magamaläinute seisukorrast. Kuid ühte asja ärge unustage mitte, waid laske mind seda

weel korrata: Nii kirjeldamata õnnis, kui Kristuses magamaläinute seisukord ka ei oleks, kuid lõpuliku täiuse seisukord pole ta weel mitte. Täielik Jumala nägemine Jeesuse Kristuse pales, möödaminemata ja austuse püüanduse saamine, igawesesse ausse minemine pole jee weel mitte. Kõike seda toob alles ülestõusmine.

Ilmutamiseraamatus 6, 9—10 näeb Johannes altari all nende hingesid, kes on ära tapetud Jumala sõna pärast, kes mitte kui elawad ega ülestõusnud altari ees ei teeni, nagu Kristus (Ilmut. 8), waid kui lahutatud altari all puhkawad. Johannes kuuleb, kudas nad hüüawad: „Oh püha ja Tõsine Isand, kui kaua ei mõista Sa kohut ja ei maksa mitte meie werd nende kätte, kes maa peal elawad?“ Urmsad wennad, kas niisugune truide märtrite igatsusega täidetud hüüe ei ole mitte selle märgiks, et nad weel oma täiuse sisse pole saanud? See ootamine ei ole mitte janu oma waenlaste were järele, ei ole ka kannatamata ootamine, mis nende õndsust tumestaks ehk wähendaks, waid, nagu lapsed Jõulu eel kannatamata ootuses täis rõemust igatsust Jõulu õhtu ja tema suure waranduse järele, nii on ka siin kõik õndsad Isandas magamaläinud täis igatsawat Jumala nõupidamiste tõeksaamise ootust, mis waenlastele hirmust tajumist aga neile enestele õnnist palka toob. Aga nii kaua, kui nad alles selle eesmärgi järele igatsewad, selle järele hüüawad, nii kaua ei ole nad weel seda tõeste mitte kätte saanud. Ka Paulus ütleb 2. Tim. 4, 8 wäga selgeste, et kroon, mis temale juba nüüd tallele on pandud, temale alles „õige kohtumõistja tulemise päewal,“ Tema tulemise päewal kätte antakse, aga mitte üksi temale, waid „kõigile, kes Tema tulemist armastawad.“ Nõnda töötab ka Peetrus (1. Peetr. 5, 4) kõikide wanemate wastu, et neile siis, „kui kõige ülem karjane awalikuks saab,“ aga mitte enne, närtsimata aukroon antakse. Oma esimeses raamatus (1, 3—9) kõneleb ta igawesest ja hukkaminemata püüandusest, milleks meie ristimises uueste oleme sündinud, kuid ütleb siis, et see püüandus ainult „wiimsel ajal,“ siis kui Jeesus Kristus ilmub, awalikuks tuleb. Nii selgeste kõneleb pühakiri. Sellele Hebr. 9, 27

põhjal waielda ei ole kellegil õigust. Seldatakse, siin seista ju ometi selgeste, et inimesele on seatud üks lord surra, aga pärast seda kohus, nõnda siis olla võimalik kohe pärast surma kohtu ette saada ja võida õndsalt magamaläinud lõpuliikule täiusse jõuda. Wennad, poole sõnagagi ei ole siin õeldud, et surm ja kohus kohe teineteisele peavad järgnema. Hoopis selle vastu; kohe järgmine pühakirja salm näitab, et nende mõlemate wahel waheaeg on. Kni nüüd kohus tõeste otsekõhe surmale järgneks, kuhu jääb siis meie ristiusu suur tõde: „Sealt Tema tuleb kohut mõistma elawate ja surnute peale“? Ei, mu wennad, lõpuks jääme ikkagi selle juurde, mis kiri igal pool tunnistab ja mida Luteruse usu kirikuõpetaja Gutter järgmistesse sõnadesse kokku wõtab: „Wagade eht Kristuse siisse uskujate hinged on Jumala käes, kus nad ihu aulikku ülestõusmist ja igawese õndsuse maitsemist ootawad.“ Samasugusid mõtteid leiame mõnes laulus, nagu näituseks: Ma armastan oh Jumal Sind!

Sellepärast hüüawad magamaläinud: „Oh Issand, kuis nii kaua!“ ja waatawad igatsusega Kristuse tulemise poole, mille läbi kõik suured töotused täide peawad minema (Ap. t. 3, 19—21). Ja nii käib üks hülle läbi terve ristikoguduse, läbi tema puhkawate ja sõdijate liikmete ridade paradisis ja siin maa peal. See on ootaja pruudi ainuke hülle oma taewase Peigmehe ja oma lõpuliiku ning täieliku ühendamise järele Demaga esimeses ülestõusmises, muutmises ja Tema poole üleswõtmises; see on ainuke hüüd: Tule, Issand Jeesus!

Subatagu mulle, et ma seda, mis ma surma ja ülestõusmise kohta ütlesin, weel kord kokku wõtan ja tähendamisesõna abil seletan. Töötegiija, kes kuus päewa tööd on teinud ja enese on ära wafitanud, tunneb ärawaakimata rõemu, kui ta laupäewa õhtul oma määrinud ja rebenenud tööriided maha wõib panna ja arateenitud puhkusele heita, ilma et tal kohe jälle kättejõudwa päewa koormawuse peale oleks tarwis mõelda. Silmapilguks ei ole talle midagi kallim kui see rahu, see lahtiolek kõigest koormast ja murest, see õnnis wabadus. Ometi küsite teie tema käest: Kas on see puhkus sinu olemise ainu-eesmärk, kas see on kõige kõrgem, mida ja tun-

ned, mille üle ja rõemustad, kas see on sinu kuuepäevase töötegemise eesmärk? Ja ta vastab teile: Muidugi mitte. Puhkus nädalapikkuse wõitlemise ja higistamise järele on küll kallid, kuid weel kallim on pühapäewa hommikul wäljapuhannult ja töömustrusest puhastatult pühapäewariideid selga tõmmata ja kellahelina saatel kõrgemale ja õndsamale tööle minna kui terve nädala töö seda on, ühes kõikide usklikkudega Jumala kotta palwele minna. See on minu dietine eesmärk, minu kõrgem kutse! Nõnda vastab ta teile.

Waadake, nõnda on ka meie sinne elu ainult töö ja waewanägemine, palju koormat ja wõitlust ja mõnigi, kes seda wististe kauemine ja rohkem tunda on saanud, on rõemus lahkumisetunnil, kus ta sellest patu- ja surma-ihust ja kõigest sellesinatse kurja maailma wõitlemisest ja õelusest lahti ja wabaks saab. Ta wõib selle järele igatseda, nagu töötegi laupäewa-õhtut igatses, kus ta tööst wabaks saab. Aga meie eesmärk, meie igatsus on sel suurel pühalikul päewal, sel päripühapäewal, Jeesanda päewal, kus õigluse-päike tõuseb ja Jeesus Kristus ilmub, puhkusest üles ärgata ülestõusmiselaulude helinal ja Jeesuse Kristuse were läbi puhastatult ja uue suremata ihuga Teda, Suurt Jumalat ja Talle igaweste kumardada ja teenida osasaamises kõikide aegade, rahwaste ja suguharude pühadega. Siis alles pühitseb wõitleja ristitogudus wõidupüha; mitte siis, kui tema üksikud liikmed surma läbi lahkuvad, waid siis, kui tema maa peal wõitlewad ja altari all puhkawad liikmed kõik ühendatult Teda näewad, nii kui Ta on, ja kui nad wõidukrooniga ehitult igawest rõempidu pühitsewad. Alles siis, aga mitte surmas, saab meile kõigile, elawatele ja magamaläinud usklikkudele täielik ja päris lunastus osaks, mille peale meie Room. 8, 23 järele ootame. Nõndasama räägib Jeesand ise Luuk. 21, 27—28. Alles siis läheb ristitogudus oma pärispuhkusele, mis Jumala rahwale on määratud ja temal weel ees seisab (Heebr. 4, 9). Kui mõnele üksikule surmas täielik puhkus osaks wõib saada, siis on ristitogudusel kui niisugusel töötus, et surmawärawad teda mitte ei pea ära wõitma. Ta läheb siis oma puhkusele, kui taewalik peigmees oma aulikul tulemisel pruudi koju wiib.

Ristitfoguduse austus igaweses elus, täielises osajaamises Kristusega, see on tema rahu, rahu, millega Paulus 2. Tess. 1, 7 neid trööstib, kes wiletsust tunnewad. See ongi, millest apos. Heebr. 4 kõneleb, mis Kaanani, töötatud maa all, kuhu mitte mõni üffik siise ei pidanud minema, waid terwe Jsrael, ette on kujutatud.

Kuid meie tahakime ka weel ihu ülestõusmisest kõneleda. Armsad wennad, wäga palju on neid, kes arwawad, et nad siis iseäralikus waimulikus meeles on, kui nad ihu halwaks panewad ja seda otsekohe põlgawad. Nad ütlewad: „ihu on ainult hinge wangikoda; mis wõib see maa pealt wõetud patu-ihu kõige oma nõtruse ja puudustega? Ta ei ole midagi paremat wäärt kui igaweste surmale ja mädanemisele ofaks langeda; mis jaoks liha ülestõusmine siis weel on?“ Need on läbi ja läbi paganlised ettekujutused ja mõtted. Pagana-aja mõtteteadus arwas selles tarkuses oma kõige kõrgema tipu kätte olewat jaanud. Ristiinimene mõtleb teisiti. Kas tahate kuulda, milleks pühakiri meie ihu nimetab? Kas on ihu ka pühakirja järele hinge wangikoda, põlatud raskus, koorem, mida wõimalikult ruttu oleks tarwis maha wijata? „Eks teie ei tea, et teie ihu on Püha Waimu tempel, kes teie sees on, keda teie Jumalalt saanud, ja teie ei ole mitte iseeneeste päralt? Sest teie olete kalli hinnaga ostetud; see-päralt austage Jumalat oma ihus ja oma waimus, mis Jumala päralt on“ (1. Kor. 6, 19—20). Nii siis on meie ihu kirja järele Püha Waimu tempel, mis meile Jumalalt on antud, millega meie Jumalat peame kiitma ja mis Jumala päralt on. Niisuguse au ja wäärtuse annab Jumala sõna meie ihule. Ja kudas wõib see ka teisiti olla? Kas ei ole Jumal Jsa teda mitte Jse teinud ja heaks kiitnud? Ja Kristus ei ole ka tõeste mitte selleks maailma tulnud, et Oma Jsa tööd waid kuradi tegufid häwitada. Ja kas pole Jumala Poeg mitte meie inimliku ihu omaks wõtnud, teda wabastanud ja taewalikku olemisesse tõstnud? Ja kas ei istu Ta mitte Jse Oma äraseletatud inimliku ihuga, nagu Ta teda Oma ülestõusmise juures hauast ette tõi, Jumala paremal käel ja kas ei ole Ta teda sellega juba taewasse wiinud? Ja kas pole Püha Waim mitte meie ihu pühitsemud, et meid Kristuse jälle-

tulemisel ihu, hinge ja waimu poolest laitmata hoitaks. (1. Tesf. 5, 23), et meie halb ihu Kristuse äraseletatud ihu sarnaseks saaks (Wilipp. 3, 21), et meie oma ihu, hinge ja waimuga Jumalat palest palesse näeks (Ilmut. 22, 3—4; Paul 42, 3) ja oma Isa wõime igaweste kumardada ning Teda teenida? Ja kas ei ole meie ihu mitte juba lunastamisetööst osa wõtnud, kas ei ole ristmise-weise meie ihu puutunud, kas ei ole meie mitte oma suuga igal armulaua-lkäimise juures Teesuse Kristuse ihu ja werd saanud, kas ei pea meie mitte oma liikmeid õiguseliikmeteks tegema ja oma ihu elawaks, pühaks ja Jumala meelepäreliseks ohwriks tooma (Room. 12, 1)? Ka on ju teada, et inimlik waim ilma ihuta oma tegewust kudagi ei wõi awaldada ja kõiges oma töös on takistatud. Waimu ja ihu peab kunstnikuga ja tema tööriistaga wõrdlema. Riisama wähe kui kunstnik ilma wiulita wõib mängida ja oma kunsti kuuldawale tunna, wõib ka waim ilma ihuta oma tegewust awaldada. Wennad, kõik, mis Jumal on teinud, on igaweste olemas ja igawese tähtsusega, olgugi et ta ainete wahetusel ja looduse ringkäigus muutub; ometi ei ole midagi kadumise wäärt. Mõndasama ka inimese ihu. Siin maa peal wõib ta hoopis õrn ja murduw, waene ja wilets, sagedaste ilma-olluste jõuetuks mängukanniks, haiguse ja walu pesapaigaks olla ja lõpuks surma ja mädanemise saagiks saada, nii siis tõelikult, nagu Paulus teda nimetab, halb ihu olla. Armsad wennad, ka meie ihu kohta ei ole weel teada, milleks meie saame. Praegune kurb filmawaade ei tohi meid aga mitte petta ega meid meie ihu igawese seisukorra ja igawese tähenduse kohta ekharwamisele wiia. Palju enam peame meie südilt ja rõemuga selle aja järele edasi waatama, kus see wastupidawuseta, waene, maine telgikene igawese, hiilgawa, taewaliku wastu ümber wahetatakse meie ihu äraseletamise ja lunastamise juures ja kus meid ka ihu poolest täielikusse Tema Poja näo sarnadusesse (Room. 8, 29) tõstetakse. Siis saab alles ilmniks, mis nimelt meie inimlik ihu oma sügawama, sifemise olemise poolest on ja milleks ta on loodud. See sünnib surnute ülestõusmise juures, mis ühtlasi liha ülestõusmine on.

Müüd tulewad weel teised ja küsiwad, kuidas see võimalik

on, kuidas seda võib mõelda, et ihu, mis mädanenud, põrmuks on muutunud, aastasadade ja tuhandete pärast jälle uueste üles tõuseb? Seda kõnelewad isegi niisugused, kes pühapäewiti jumalateenistuse ajal usutunnistuses tunnistawad: Mina usun liha ülestõusmist. Kas ei ole see mitte salalik pettus? Mu sõber, see on küll sinu mõistusele suureks nõudmiseks, iseäranis, kui sa weel arwad, et paljude inimeste surnukehad metselajatest on lõhki kistud, ära põletatud ja tuhket wette wisatud. Need kõik on nähtawaste suured, ärawõitmata takistused, mis liha-ülestõusmise usule siin vastu astuwad. Kuid sina, kahtleja, kui sa tõeste õigusest tõhijelt lugu tahad pidada, siis üks küsimine: Kas sa usud Kõigewägewama Jumala sisse? — Sa ütled: Muidugi teada, ma usun Tema sisse, kuid liha ülestõusmist ei usu ma mitte ja ei wiigi seda uskuda. Aga ometi usud sa Kõigewägewama Jumala sisse, kes taewa ja maa ja kõik, mis tema sees, Oma wägewa sõnaga mitte millegist on teinud? Kas ei peaks See, Kes Ise inimese on teinud, Kes teda mullatükist on walmistanud, temale Oma elawat õhku andnud, kas ei peaks Seesama meie ihu isegi siis uueste jälle kokku wõima koguda, kui ta ju põrmuks on pudenenud ja tema kõige wäiksemad osakesed nagu ükshilud rahwaliikmed mitmete teiste looduse-asjade sisse laiali on läinud? Ma ütlen sulle, kui sa selle juures kahtled, kui sa seda Jumala jõudu ei tunne, seda salgab, siis ei usu sa päriselt mitte Kõigewägewama Jumala, taewa ja maa Looja sisse, siis elad sa üleüldse peenikeses, salalikus, sulle enesele teadmata aga wäga kardetawas uskmatuses. Kas sa tahad seda?

Kõigewägewama Jumala wõim ongi see, mis meie liha ülestõusmise kindlaks teeb. Pühakiri tunnistab seda küllalt selgelt ja arusaadawalt neis kohtades, mida meie juba enne-malt seltsis lugeme, ja liha ülestõusmine on, nagu meie nüüd uueste nägime, terwe Jumala nõupidamise peale rajatud ssemine waimulik loomuse-tarwidus. Kuid wõtkem weel kuulda, mida apostel Paulus kõikidele kahtlejatele vastu seab. Ta ütleb 1. Kor. 15, 35—38: „Aga mõni wõtab welda: Kuidas peawad surnud üles tõusma? Ja misuguse ihuga tulewad nemad? Sina rumal! Mis sa külwad, see ei saa elawaks, kui tema ei sure. Ja kui sa külwad, ei külwa sa seda

ihu, mis peab sündima, waid palja iwa, olgu nišu ehk teine wili. Aga Jumal annab temale ihu, nõnda kui Ta tahab, ja igaihele seemnele oma ihu.“

Sina rumal! Selle tabawa ütluſega tõrjub Paulus kõik peamurdjad kogu nende tühjuse ja mõistmatusega tagasi. Ta ütleb, et kõik, mis küllwatud, ei wõi uut elu saada ilma eſialgſe surmata, ja nišu-iwa wõi uba ehk mõni muu seeme, mis mulda pandud, mädaneb enne ja saab põrmuks ning alles siis tõuseb ta uus ihu, wars, ja pärastpoole ka uus wili. Nõnda peab ka inimese ihu nagu suur seemnetera eſiteks surema ja mädanema, kui ta uueste elama hakkab ja igawese olemise tarwis ettevalmistatult wõib tõusta. Sellel ihul, mida meie maha matame, on ainult seemne tähendus, nagu põllulewisjatud nišu-iwalgi. Nagu nišu-iwagi uuel ja noorelt mulla seeft tõuseb ja selleksjamaiks nišuks walmib, nii lasseb ka Jumal ülestõusmises sedasama ihu uuel ja noorelt, ümbermuudetult ja waimulikult hauast üles tõusta. Selle looduseſündmuse juures, mida aast-aastalt tähele paneme, peawad kõik kahtlused waikima ja siin on iga kahtlus otſekohe meeleſtus. Kuid loodus teeb seda meie ka weel ühe teise juhtumise juures selgeks. Teie kõik tunnete rööwikut, seda tõmpi, üksliuſt, inetut looma. Mis teie ütlete, kui tema edenemise lugu teile tundmata oleks ja keegi teile tõendaks, et see loomake teatud aja jookſul ennaſt teatawal wiisil waikſesse, oma enese walmistatud puufärki kerib, aga nõndapea, kui kewadepäike paistma hakkab, selle wangikoja ära lõhub ja imeilusa, kirjuſtiwalise liblikana ſealt wälja lendab? Kes seda kunagi näinud ei ole, ei usuks seda iialgi ja peaks seda lihtſalt wõimataks. Kuid ometi on see tõſi. Igal aastal wõime selle juures tunnistajateks olla, kudas rööwik ennaſt tupeks muudab ja ſealt ſagedaste endiſt karwa ja endiſte ſeljajoontega liblikana uuel, muudetult ja noorelt ilmub. Liblika tupeſt wäljatulemine on üks looduse suuremateſt ja aulikumateſt imedest. Aga et meie ſellelega harjunud oleme, siis paneme seda liig wähe tähele ja laſeme harwa enestele õpetuſeks olla. Täie õigusega on liblikas ülestõusmise mõttekujutuſeks pandud. Seft nõndasama heidab meie üksluine, kõwaste maa küllge kõidetud ihu oma puhkuſele ja wotab aega, kui õigluſepäike Jeesus Kristus

Dma aulikul päewal Dma paistuses ilmub, siis ilmub ka ihu oma wangipaelust, uuelst ja noorelt, muudetult ja taewalikult, et Sellele wastu tõtata, kes teda hauast wälja on kutsunud. Issand tõendab liha ülestõusmist esiteks Dma loomisetöö ja teijeks kirja läbi, esmalt wäega ja siis sõnaga. Sõ ja päewa, suwe ja talwe waheldus, kõik elu, mis surmast sünnib, kõik on üks suur liha ülestõusmise jutlus. „Kõigele tuleb ots, et kõik uueste saaks, midagi ei lähe hukka, kui ainult õnnistuseks“, ütleb Tertullianus. Kindel waheldus, kestaw liikumine, wanast saab uus, surmast saab elu, — nõnda töötab Kõigewägewam looduses. Sellepärast, kui sa liha ülestõusmise maha jalgad, siis ei mõista sina pühakirja ega Jumala wäge (Matt. 22, 29) ja oled nende saduseeride sarnane, kes Issandale wastu seisid.

Ja mida Issand sulle, armas wend, kes sa senini kahelnud oled, looduse ja Dma püha sõna läbi kuulutab, sedasama kuulutan ma sinule weel kord Tema nimel. Püha ülestõusmine on olemas. Ütelgu maailm, mis tahab; saagu ta mõistus sellest aru wõi mitte; nähku sinu silmad inimlikku ihu mädanenult, ärapäletatult ehk metselajateft lõhki kistult, Kõigewägewam Jumal teab ometi jeda põrmu uueste elustada ja inimesele selle ihu, mis Ta temale kord andis, tagasi kinkida.

Kui teie nüüd küsite, misjugukena see uus ülestõusmise ihu siis õieti ilmub ja kudas meie teda omale peame ette kujutama, siis tahaksin ma wastata: Dodake ära, ei lähe mitte enam kaua aega, siis saame meie oma ülestõusmise-ihu saladust ise näha, siis saame ka oma küsimise peale õige kostuse, palju parema kui meie ettekujutus meile nüüd suudaks anda. Üksinda Jumala sõna näitab meile siin walguft, mida me tänulikult peame tarwitama. Paulus ütleb 1. Kor. 15, 47—50: „Esimene inimene mullast on mullane, teine inimene on Issand taewast. Mäherdune mullane on, jäherdused on ka mullased; ja mäherdune taewane on, jäherdused on ka taewased. Ja otse nõnda kui meie oleme mullast kaju kandnud, nõnda peame meie ka taewast kaju kandma. Aga jeda ütlen mina, wennad, et liha ja weri ei wõi mitte Jumala riiki pärida, ega kaduw asi ei wõi hukkaminemata põlwe pärida.“

Waadake, wennad, see liha ja weri, mitte nagu ta isenesest on, waid patust rikutult, nagu meie teda eneste küljes kanname, see mädanew, patuga piserdatud ihu, haiguse läbi rikutud ja surmapitseriga koormatud, nagu meie teda loomuliku sündimise teel emalt oleme pärinud ja nagu ta selle „maapealse,“ meie efiisa Nadama „kuju“ on, ühe sõnaga, see loomulik ihu ei wõi mitte surematuse, püha Jumala nägemise juurde jõuda ega Tema igawesesse, ifiklikusse otsekohesesse osasaamisesse astuda. Ma arwan, et see iseenesest mõistetaw on. „Häda mulle, sest ma olen hukas, et ma olen roojane mees huultest!“ hüüab Jesajas (6, 5), kui ta Jumala aupastust näeb. Sellepärast peawad tingimata kõik, kes sellele ülemale astmele on määratud, enne muudetud saama. „Aga meid kõiki peab muudetama“, ütleb Paulus 1. Kor. 15, 51. See on küll loomuliku ihu waimulikust, see on niisuguseks ihuks muutmine, mis Kristuse ülestõusmise-ihu sarnane on. Nagu meie nüüd mullast kaju kanname, nii kanname kord taewalisk kaju ja oleme taewalised, nõnda kui Tema taewalik on. Nagu igas muus asjas, nii on Kristus ka ülestõusmises meile eelkäijaks ja eeskujuks, sest meile antakse Tema äraseletatud ihu (2. Kor. 3, 18). Ja meiehalb ihu seletatakse ära, „et see Tema äraseletatud ihu sarnaseks saaks“. (Wilipp. 3, 21) ja „et meie Tema sarnased peame olema; sest meie näeme Teda nii kui Tema on“ (1. Joh. 3, 2).

Ometi küsime, misugune oli Kristus pärast Oma ülestõusmist, misugune oli Tema ülestõusmise-ihu? See oli päriselt ja õieti Tema inimlik ihu, mis Kristus hauast tulles ette tõi, see oli ihu „lihaft ja luist“ (Luuk. 24, 39), ihu, mis süüa ja juua wõis (Ap. t. 10, 41; Luuk. 24, 41—43). See oli seesama ihu, mis risti küljes rippus ja hauda pandi, niisugune, et jüngrid Teda jälle haawadest ja naela-aufudest ära tundsid, et Toomas oma sõrmed Tema käte-aufudesse ja oma käe Tema külje sisse wõis pista. Tõepoolest oli see üks ja seesama ihu enne ja pärast ülestõusmist. Aga ta oli ülestõusmise järele waimulik, uus, taewalik ihu. Ta oli maapealistest elamise-ja olemisetingimistest kõrgemale tõstetud, ta wõis äkitselt, lukus usteft hoolimata (Joh. 20, 19), jüngrite keskele ilmuda ja wõis järsku ära kaduda (Luuk. 24, 31),

ruum ja aeg ei pidanud teda mitte enam finni, ta ei olnud mitte enam waimule wangikojaks, waid waim oli temast täieste läbi tunginud ja ta ära wõitnud. Samasugused oleme ka meie ülestõusmises. Sellesama ihu, sellesama näo, mis Jumal meile kord andis, toome meie siis Tema ette ja kanname igaweesesse olemisesse, aga Pühast Waimust läbi tungitult, taewalikult, waimulikult. Meie eneste õietine olemine, terve meie isiklik iselaad, kõik teguwis, kudas Kristus igauhest meie seast wastu peegeldab ja meie sees kaju on omandanud ja Püha Waim meie sisetuse juba nüüd elu ajal ära on seletanud, wennad, kõik, mis Jumal Issa loomises, Jumala Poeg lunastamises ja Jumal Püha Waim pühitsemises igauhele on finkinud, esiteks üleüldse inimeste ja teiseks iga üksiku isiku suur saladus, kõik peab siis ilmuma, kui Püha Waim meie sisetuse ära seletamise tööd, kui luba nii öelda, läbi lasseb murda, nii et ka meie ihu waimulikult saab ja meid kõiki taewalikkudesse ihudesse muudetakse. Õietine, enne maailma rajamist Jumala nõupidamistes otsustatud inimese olemine ihu, hinge ja waimu poolest, tema õietine jarnadus Jumalaga, aga ka tema õietine määramine kui püha, täielik loom Jumalaga Kristuses igaweeses osasaamises olla ja Teda kumardada taewalikkudes paitades, see on nüüd weel saladus, mis ülestõusmises ilmutatakse. „Sest teie olete surnud ja teie elu on warjule pandud Kristusega Jumalal. Kui Kristus, meie elu, awalikult saab, siis peate ka teie Temaga au sees awalikult saama,“ ütleb Paulus Kol. 3, 3—4, ja Johannes ütleb (1. Joh. 3, 2): „Mu armsad, meie oleme nüüd Jumala lapsed ja ei ole weel mitte awalikult saanud, mis meie ükskord oleme; aga meie teame, et meie, kui Ta awalikult saab, Tema jarnased peame olema, sest siis näeme Teda, nii kui Tema on.“ „Kaduwad põlwes külwatakse ihu, hukkaminemata põlwes äratatakse üles. Muta külwatakse, au sees äratatakse üles; nõtruses külwatakse, wäes äratatakse üles. Lihalik ihu külwatakse, waimulik ihu äratatakse üles“ (1. Kor. 15, 42—44). Ja et Issand Issegi Eneise waimulikkust, Eneise ülestõusmise-ihust, millel liha ja weri on, kõneleb (Luuk. 24, 39), siis on ütetus „liha ülestõusmine“ meie usutunnistuses täitsa õige ja kirjaga kokkukõlas.

Uga Paulus wiib meid weel sammu edasi. Oma ülestõusmise-peatükis tähendab ta ka, et ülestõusmises mitmesuguse austuse aset leiawad. Nagu looduses puud, põesad ja rohi on, niisama on ka Jumala ärauurimata nõupidamise järele auriigis kõiksugu astmed. Keda Issand kõikide aegade õnnistusetoojaks ja oma püha paiga sambaks on teinud, see seisab ka kõrgemal kui teised, kes sarnasele seisupäigale mitte ei olnud kutsutud. Ilmut. 4, 4—6 järele peawad apostlid kogu Jumala aujärje ümber istuma, kuldkroonid peas, ja aujärjelt peab kirik paistma kui klaasist meri. Ühele neist antakse kümne ja teisele wiie linna üle meelewald (Suuk. 19, 17—19). „Ja on taewalikka ihusid ja maapealseid ihusid,“ ütleb Paulus 1. Kor. 15, 40—42, „aga ise on taewalikkude au ja ise maapealiste au. Ise on päikese selgus ja ise kuu selgus ja ise tähtede selgus, sest ühel tähel on enam selgust kui teisel. Nõnda on ka surnute ülestõusmine.“ Kes eluajaks ristmise armu sisse on jäänud, Jumala tahtmist on kuulnud ja ennast Pühast Waimust, kes selguse ja austuse Waim on, ikka rohkem ja rohkem Kristuse kuu sisse on lastnud muuta, omandab muidugi teada teistjaguise austuse kui see, kes terwel eluajal Issandale selja on pööranud ja alles oma wiimisel elutunnil Tema juurde tulnud ja keda nii kui kurjategijat ristipuul weel wiimasel filmapilgul armu sisse wastu wõeti. Kristifoguduse õige liikme austus on ise, Kristuse jälletulemisel Tema sisse uskuma hakanud Issraeli mehe austus ise, rahuriigis Jumala poole pööranud pagana austus ise. Nagu walgusepaistus ilusas wärwidekogus, kuhu see walgus tungib, hülgama hakkab, nagu päike paljudes kastetilfades mitmetmoodi wastu peegeldab, nõnda ilmub ka sel suurel päewal Issanda austus esmalt selles, kudas jumaliku olewuse ilmumine Temale Gesele ja maailmale igäheft Tema lapsest kõige mitmekesisemas selguses wastu hülgab. Päike ja wikerkaar täidawad rohkem kõikidest taewanähtustest inimese südant suure rõemuga. Seesus Kristus on igawene päike, õigluse päike; see ilu aga, millega päike wikerkaaris nii mitmel wiisil ja ometi nii ühtlaselt maa peale peegeldab, on selle imestamapanewa ühise mitmekesiduse kujutus, kudas Kristuse kuu inimestes, Tema kätetöös, il-

muh. Kõikide õndsalt-ülestõusnute õndsus on kahtlemata ühetaoline, ainult nende austus on mitmesugune. Ja seda armatakse ka õndsuse rõemude juurde, otsekohe seda astet, mida Issand üksikutele on kinkinud, et nad sinna asuksid ja seda täidaksid. Sest ärge uskuge mitte, et igawesjes elus igawene ühetaolsus, tegewusepuudus, kauakestaw paigal-istumine ehk hõljumine on, nagu seda praegu paljud omale ette kujutawad. Siis oleks pilkajatel õigus, kui nad taewariigi igawuse pärast kahjurõemu tunnewad. Pühakiri ei tea niisugusest asjast midagi. Hoopis selle wastu: ta kõneleb tööst, edenemisest ja täienemisest igawikus (Ilmut. 22, 3; 2. Kor. 3, 18), sest teist ei rahusta see inimest ka ülestõusmise järele mitte ega ole üleüldse mõimalik ega arusaadaw!

Alga lubage, mu wennad, weel, et ma teile ütlen, ülestõusmise austus pole mitte üksikule inimesele kui niisugusele töötatud, waid terwele ristikogudusele, kelle sees iga üksik täiu-
sele jõuab. Minult üksik võib surmasaagiks saada, aga kunagi terwe ristikogudus, austus aga on ristikogudusele ja mitte üksikutele kingitud.

Ja kas tõusewad need, kes mitte õndsalt ei ole surnud, ka uute ihudega üles? Pühakiri õpetab seda küll nii ja Paulus järeldab seda Kristuse ülestõusmisest. Mis inimene küllwab, seda ta ka lõikab, umbrohu seeme toob umbrohtu ja heast seemnest kasvab hea wili. Kui ja, armas wend, oma eluajal Jumala Waimu oma sees ja juures töötada oled lasknud, kui ja alati Kristuse werest omale pattude andeksandmist, rahu ja elu oled otsinud, siis ilmub kõik, mis meie oleme ütelnud, sinu ülestõusmise-ihus, ja kui ja sel päewal, kus meie kõik Jumala kohtumõistmise-järje ette peame ilmuma, igast tühjast sõnast ja igast kurjast teost aru pead andma, siis waatad ja, nagu sõjamees oma armide peale waatab, oma lugemata, aga Kristuse were läbi andeks antud, pattude peale, mille hulgast igauks ilma Tema õnnistufeta sulle igawest jurma oleks toonud, mis aga nüüd sind Jumala armastusest, mis on Kristuses, mitte enam lahutada ei wõi. Oled ja aga oma ristimise-töötuse murdnud ja ikka enam ja enam wiivitad Selle juurde tagasi pööramast, Kes sinu eest on surnud, kes sinu järel käib ja sind hüüab, ka nüüd, sel-

Samal filmapilgul sind hütüab, ei taha sina ka nüüd neid patustid, mis sinu südant koormavad ja südametunnistust rikuvad, mitte kahetseda ega andeks saada, ei taha sa mitte Jumala kästusid kuulda ja Tema püha tahtmise järele teha, noh siis pead sa ka löikama, mis sa külvad. Sinu jätk tänamatus Selle vastu, Kes Oma elu sinu eest on andnud, sinu Jumalafartmatus ja waen Kristuse vastu, sinu edew, uhke süda, sinu puhtusetä, armastusetä ja kadedad mõtted, sõnad ja teod, sinu wilets, madal meel, millele kõik maapealne hea küll oli, sinu walelik ja teotaw suu, kõik, kõik, mis sa oma eluajal läbi oled teinud, warja seda weel inimeste filma eest kudas sa tahad, aga see kõik, kõik hirmsad tulise rauaga põletatud märgid sinu südametunnistuse küljes, saawad terve maailma ees awalikuks sinu ülestõusmise-ihus ja jõowad sind kui kurjad paised, ilma et nad sind igaweste ära häwitaks. Kõigile saad sa hirmsaks waatepildiks ja keegi ei wõi sind sellest wälja aidata. Sest nõnda ütleb prohwet Jesajas (66, 23—24): „Ja igast kuust teise ja igast hingamispäewast teise peab sündima, et kõik liha peab tulema Mu palge ette kumardama, ütleb Jehowa. Ja nemad peawad wälja minema ja nägema nende meeste furnuid kehafid, kes Mu vastu on üle astunud, — sest nende uss ei sure mitte ja nende tuli ei kustu mitte ja nemad peawad kõigele lihale jätk asi olema.“ Oh, mu armas wend, mõtle nende sõnade toleduse ja äraneedmise hirmutuse peale ja pööra tagasi Selle juurde, Kes sinu pattude pärast juba karistust on kandnud ja Kes sulle weel tänagi andeksandmist, elu ja õndsust pakub ja kinkida tahab!

Nüüd tahan weel korrats selle peale näidata, mis pärast furnute ülestõusmise tõsidusel just meie ajal iseäraline tähtsus on. Wennad, meie elame wiimisel ajal ja ma kuulutan teile, et e si m e s e ü l e s t õ u s m i s e a l g u s, see tähendab nende ülestõusmise algus, kes Kristuses magama on läinud, ligi on. Teie teate, et Paulus 1. Kor. 15, 23 ja 1. Tesf. 4, 16—18 õpetab, et kõik, kes Kristuses magama on läinud, Tema jälletulemise juures Tema Omaste kojumiimiseks üles tõusewad. Kristuse jälletulemine ja Tema Omaste kojumiimine on üks. Nõnda käib see siis kõik, mis Jumala sõnas Kris-

tuse jälletulemise läheduse kohta on öeldud, ka ülestõusmise läheduse kohta. Ükski ei tea selgeste päewa ega tundi, mil Iuimesepoeg tuleb, ega seda, mil Ta need üles äratab, kes Tema on magama läinud (Matt. 24, 36; Ap. t. 1. 7). Seda tudagi oma targutuste abil wälja rehkendada tahta on Jumala sõna wastane ja põlgamisewäär. Kõik sarnased katsed on wiletsalt nurja läinud. Sellepärast hoidke endid niisuguse pettuse eest; aga waadake, nõndasama tõsiselt, nagu Jumala sõna meile seda ära keelab, niisama tõsiselt keelab ta ka teisest küljest hooletu olemast, magamast ja ajamärkisiid tähelepanemata jätmast. Oma armastuses on Issand meile nõnda palju märkisiid teada andnud, mis Tema jälletulemise eel peawad käima ja millest meie Tema ilmumise lähedust kindlaste ära peame tundma. Ta on selle üle nõnda tõsiseid sõnu rääkinud ja meid nii sagedaste manitsenud seda tähele panema, et see meile mitte wäga ootamata juhtumiseks ei oleks, nii et meie miski hinna eest tema juures rahuliseks ei wõiks jääda. Matt. 16, 2—3 nimetab Kristus niisugusiid otsekohe jalalikuteks. Wennad, ärge elage mitte päewast päewa, nagu nii paljud wagade seast ka meie ajalgi, waid laske meid tõsise hoiatuse peale mõeldes tõsiselt ja õiglaselt ja waimulikis meelles meie aega tähele panna. Kui meie eneste aega ja neid iseloomulikka tundemärkisiid, mille poolest meie aeg endistest lahku läheb, silmas peame ja sellega kõike kõrwu paneme, mis Jumala sõnas wiimse aja kohta on öeldud, siis tunneme meie selgeste ja kindlast, et meie tõeste wiimasel ajal elame ja Jumala sõna põhjusel Kristuse jälletulemist, nii siis ka furnute ülestõusmist, üsna warsti ootama peame.

Ma wõin täna ainult selle peale tähendada. Kõrgus teaduses ja kunstis, kõigis nende harudes, tõusuhoog hariduses ja teadmises, tööstuses ja kaubanduses, suured ja aulised leidused, peenendatud elumaitsemine, elu ja läbikäimise kergendus, see kõik eraldab iseäranis kasulikult meie aega endistest aegadest. Kuid sellele walguse-küljele järgneb tume wari. See on meie põlwe Jumalast arapööramine ja hukkamine. Wida rohkem praegune põlw maad ja loodusejõudusiid suurte ülesleiduste abil enese alla heidab, seda kaugemale lahkeb ta Loojast ja läheb maailma poole ning teenib seda,

mis ta ise on teinud. Kõik suured ülesleidused ei tule mitte Jumala austuseks, vaid inimeste jumaldamiseks, suurte isikute kumardamiseks ja nende töö tagajärgede ülistamiseks. Meie ajal ollakse ainult töö ja lõbu sees. Kõik see tormamine ja jooksmine, see vägew püüdmine tänapäew, kõige selle põhjuseks on raha ja igatsus eesmärgi poole. Meed on sinu ebajumalad! Siin tahetakse õnne ja õnnistust ilma Jumalata. Ükskõikselt minnakse Tema, Tema käskudest ja Tema saladuslikust tööst mööda; seda ei panda tähelegi. Ja see kõik annab meie ajale tema kõrguse ja edu peale vaatamata selle nimeta kiiruse ja põnewuse, selle rahulolematuse ja kindlustuse, selle hirmuwa otuse nende asjade peale, mis weel tulema peawad. Mis ütleb pühakiri kõige selle kohta? Armsad wennad, Issand Ise nimetab seda selle aja märgiks, mil Ta jälle tuleb (Matt. 24. 37—42; Luuk. 17, 26—30).

Järgmine tundemärk, mille poolest meie aeg kõigist endistest lahku läheb, on üleüldine, rahwuswaheline, kõikide ristiusu rahwaste ja elanikkude kihtide juures ühetasa walitsemise uskmatus, mitte mõne üksiku tõeasja salgamine üksikute isikute poolt, nagu seda alati ette on tulnud, vaid päris järjekindel ja awalik häbemata wõitlemine otsekohe ristiusu põhjustõdede, ja üleüldise teaduse ja tõsiduse põhjusõpetuste vastu. Tõearmastus ise jahutub alataja. Raotatud waranduse aset peawad aga uued meeletused ja ebausju õpetused täitma. Küsime jälle, mis piibel selle kohta ütleb? Ta nimetab seda kõike wiimise aja märgiks, Kristuse tulemise aja märgiks (1. Tim. 4, 1; 2. Peetr. 3, 3—5; Luuk. 18, 8).

Selle kõige järeldujeks võib ainult kiirestefasaw patt ja seadustest taganemine olla ja see on jälle oma korda üks wäga tõsistest meie aja märkidest. Tõsi küll, enne leidus ka ristitute keskelt palju pattu ja ülekohut. Aga pattu peeti ikkagi patuks ja patt oli ikkagi häbiriittega kaetud. Aga täna? Wennad, täna wõetakse patu seljast häbiriie maha, kõige hirmsamaid kuritegusid kaunistatakse, wabandatakse, peetakse lubatuks ja nähakse neis awalikku tarwidust. Musta nimetatakse walgeks, südametunnistus tehakse nüriks, õiguse ja ülekohu mõisted segatakse igal pool ära ja läbi ja läbi kombes ja kõlblusewastased põhjuslaused hakkawad laiali lagunema. Selle wili ei

jää ilmumata. See on praegusel ajal pea üleüldiselt ettetu-
lew enesetapmine, walewandumine ja abielurikkumine, ehma-
tamapanew nooresoo kaswaw hukkaminek, seadujeta osek risti-
koguduses, riigis ja perekonnas, üleüldiselt laialilagunenud
mäsfulik meel, mis ennast kõige alamates anarhistide plaanides
ja nende hirmutegudes küllalt selgeste awalda, kristliku rahwa-
ja perekonnaelu häwitamine, kõikide seniste kõlbliste korralduste
lahtipeastmine ja häwitamine, üleüldine sfimine lahusolek.
Need on meie aja tähendusrikkad tundemärgid. Paulus ni-
metab neid wiimse aja märkideks (2. Tim. 3, 1—5).

Selle kõrwal käiwad walekristused, kes maailma kas
ristilöödud Kristusest lahti üteldes wõi ilma jellela riigi ehk
hariduse ehk palja elumaitmise läbi öndsats ja önnelikuks
tahawad teha. Waleprohwetid efitawad rahwahulkasid uute
öpetuste ja walewabaduse ettekujutusega ja mõistawad spiritist-
liste imetegude*) abil tuhandeid kuradi wõrku wiia. Ka see
näitab, nagu Issan Matt. 24, 24 ütleb, Tema peatse ilmu-
mise peale.

Kuid meie aeg ei näita ainult pimedaid ja kurbi külgi.
See ei oleks mitte õige ja hea ainult pahe peale näidata.
Jumal olgu tänatud, et Ta ka Ennast praegusel ajal tunta-
waks on teinud, et Ta kurjusefünnitustele Oma töö wastu
on seadnud! Meie päewil on ka uut, ärkawat usuelu mär-
gata. Sgalpool, kuhu meie waatame, kõikides ristikoguduse
usufeltsides näeme meie elu ja kõwenemist, wälimist ja sfimist
misionitööd, piibli laialilaotamist ja waeste eest hoolekandmist,
tõsist, usklikku Jumalafõna uurimist ja Tema tunnistamist
waenlaste wastu, uuesteärrganud meelt ja arusaamist ristiko-
guduse, tema ühtluse, wabaduse ja pühaduse tarwis, piis-
koppide, diakonite, ja ewangelistide ametite järele igatsfimist,
waimustust liturgia-teenistusel ja jumalateenistuste kumarda-
mistel, iseäranis aga selget Kristuse läheda jälletulemise kuu-
lutamise ja tuhandete önnist ootust selle suure päewa peale,
nõudmist Püha Waimu mõjukama töö järele ja usulikku
palwet, et Teda rikkalikumalt wälja walataks (Sak. 10, 1;
Joeli 3, 1—5). Ja juba meie ajal saadab Issand Oma

*) Waimude wäljakujumise katset.

töötatud käskjalgu (Matt. 25, 6. 22, 4; Malak. 4, 5; Jes. 1, 26), kes Tema teed tasandama ja Tema rahwast ette walmistama peawad, otskui Tema wanal ajal Noa enne weepuutust ja Kristija Johanneese enne Oma Poja tulemist saatis, ja teeb nüüd juba Oma töotuste järele ristikoguduse uueste jalajeleadmise tööd wanadele põhjapanewatele alustele. Wiigipuu, s. o. ristikogudus, pakatab, ja suwi, s. o. Jumala riik, tuleb (Luuk. 21, 29—31). Jumala rahwas walmistab ennast ette Oma Issandat wastu wõtma.

Meie ajal on kaks nägu. Uskmatuse ja usk, tagasilangemine ja uuendatud kinnipidamine, need mõlemad kõwenewad ja püüawad täiuse poole. Umbrohi ja niisu, mõlemad walmiwad. Lõikus on ligi (Matt. 13, 24—30).

Mu kallid wennad, ma palun teid, ärge pange mitte oma filmi kinni ja ärge olge mitte kurdid selle pulmakutse wastu, eneste töötamises mis teil maailma wõi Jumalariigi kasuks teha on. Ärge ütlege mitte tigeda sulase kombel: Minu Issand wiibib tulla (Matt. 24, 48). Meie aja märksid filmas pidades hüüab Issand meile wastu: „Aga kui see kõik hakkab sündima, siis waadake üles ja tõstke oma pead üles, seepärast et teie lunastamine ligi tuleb“ (Luuk. 21, 28). „Kui teie seda näete sündiwat, siis tundke, et Jumala riik ligi on“ (Luuk. 21, 31). Ja mis lunastamine see on, mis nii ligidal on, mida meie igapäew ootama peame? „Ja siis näewad nemad Inimese Poja tulewat pilwes suure wäe ja auga“ (Luuk. 21, 27). Jah, laske ta mind Tema püha, kindla sõna peale toetades sedasama teile hüüda. Tund, mil Issand ilmub taewa pilwete peal, mil Ta need, kes Temas magama läinud, üles äratab, elawaid muudab ja kõike igaweste ühendab, on väga ligi! Oh selle sõnume rõemu ja õndsust! Oh et ka teie seda tähele paneksite, endid ette walmistada lajeksite ja oma südant püha tõsiidusega aga ka ärarääkimata rõemuga täita lajeksite!

Meie ruttame lõpule. Paulus ütleb 1. Kor. 15, 19: „Kui meie selleksinatse elu sees üksipäini Kristuse peale oleme lootnud, siis oleme kõikide inimeste seas kõige armetumad“. Mida tahab ta sellega ütelda? Mis asi lahutab siis ristiniimest teistest inimestest ja mispärast on ta kõige wiletsam,

kelle pärast ijeäranis kaebama peab, kuna ta jellesinatse elu
 sees ainult Kristuse peale loodab? Igal inimesel peab mi-
 dagi olema, mis tema südamele dietiseks sijuks on, mis tema
 elu täidab, mille ümber kõik tema juures keerleb. Wanadel
 greeklastel oli seda tarkus, roomlastel uhke Rooma linn,
 ühel on seda rikkus või elumaitsemine, teisel austus ja lugu-
 pidamine inimeste poolt, kõik ainult selle ilma headused ja
 toredused. Wennad, ristiinimese südame ainuseks sijuks,
 tema elu tuumaks ja täheks on ainult Kristus, ristilöödud
 ja ülestõusnud Kristus. Ta on meie päike, mille ümber
 kõik keerleb, mis ükfinda võib meid soendada ja valgustada.
 Kristus ükfinda on meie pühadus ja äratundmine, Tema ük-
 finda on meie lootuste põhi ja eesmärk. Tema pärast võime
 meie kõik teha ja kõik kannatada ja isegi surma minna. Kuid
 see päike ei tohi meile mitte ainult selles elus paista. Kes
 oma südant selle maailma teadusega täidab, kellele lestad
 näljakustutamiseks küll aitavad, noh siis pole ju nendest maa-
 ilmas puudu, kes nende maitsemise juures nälja ja janu iga-
 wese elu järele ära on kaotanud; selle nälga ei tarwitse iga-
 wene elu kõige esiteks kustutada. Kui meie aga ükfinda Kris-
 tuse peale loodame, kui Tema ükfinda see on, kes meie nälga
 ja janu võib waigistada, mu wennad, siis ulatab meie nalg
 igawikku. Ja tõeste oleksime meie kõige wiletsamad, kui meie
 ainult jellesinatse elu sees Tema peale tohiksime loota. See
 oleks ristiust ilma kasuta. Kas see ongi kõik, mis meil Kris-
 tuse juurest ja Temast oodata on, et meie siin wõitlemises ja
 walus-kejet rändamist ainult Temast troosti leiame, pattude
 andeksandmist saame, ja et meid heale tööle sündsateks wal-
 mistatakse? Kas see on kõik, et meie Tema eest kannatada
 tohime, nagu Paulus ja kõik weretunnistajad Tema pärast
 on kannatanud, et meie Tema nime pärast kõike ära tohime
 kannatada, mis maailm meie üle saadab? Oh mis sugune
 kallis warandus, kui ärarääkimata suur arm! Aga, wennad,
 terwe ristiust pole see weel mitte, see pole weel terwe waran-
 dus, mis Ta meile on töotanud ja pärandanud, kõik ei ole
 see kaugelki weel mitte. Mõni võib seda küll arvata. Aga
 kõigel sellel on ainult siis tõsidust ja wäärtust, kui Jeesus
 Kristus mitte üksnes meie eest risti pole löödud, waid ka

üles on tõusnud, Kes elab igaweste ja Kellega meiegi igaweste peame elama. Kui meie ainult Tema peale loodame seshinatšes elus, siis jääb meie nälg lõpuks ikkagi kustutamata ja terve meie usk ilma wõidu ja eesmärgita, ja kes seda tõsiselt omaks wõtab, peab ju armetuks jääma. Kuid peame aga sellest kinni, et Kristus elab ja meie peame ka elama. Meie ei pea mitte ikka siin wõitluses ja hädas risti kandma, waid tõeste tõeste Tema auliku jälletulemise juures, Tema wõidupäewal, kui Ta Oma kannatamise ja surma kallist lõikust wastu wõtab, siis peab ka meie wõidukroon antama ja meie läheme sellega ehitult ühes kõikide pühadega puhtalt ja täielikult Tema austusesse. Siis oleme meie alati Tema juures ja oma õietisele määrusele tõstetud, isiklises ja otsekoheses osasaamises Temaga, ja kumardame igaweste Jumalat.

See on, minu wennad, kõige juurem õndsus. Seda ei ole iial ükski silm näinud ega ükski kõrw kuulnud. Meie oleme seda siin oma lootuse esikutes waewalt maitšenud ja aimanud, aga Isa on seda nendele walmistanud, kes Teda armastawad. Seepärast laske meid Kristuse peale loota selles elus ja Kristuse peale loota ka tulewases elus. Siis oleme meie kõige õndsamad kõikide inimeste seas ja näeme warsti Teda Tema ülestõusmise austuses, Teda, ülestõusnud Kristust nii kui Tema on, ja meie rõem on siis täielik. Amen.

2. - 3. 68790

Ar 913
Wiegant